VeterinärMagazinet
NR 6.2014 Årgång 6
www.veterinarmagazinet.se

HÖGRE PRISER
Men lönsamheten Ligger still

Svenska studenter drillas i Ungern

Skånska Julia trivs bäst i Lappland

PATRICIO RIVERA:
I cancervården måste man vara *ÄNNU MER* psykolog

ROYAL CANIN

Bättre mättnad, lägre vikt

11% bättre mättnad hos hund[2]

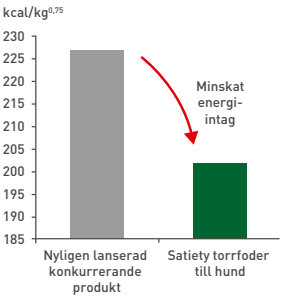

15% bättre mättnad hos katt[8]

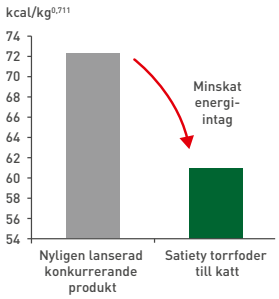

Det spontana intaget av energi minskar med SATIETY

SATIETY

Kliniskt bevisad viktminskningsdiet som ger katter och hundar en bra mättnadskänsla:

- **Överlägsen mättnadseffekt:** SATIETY minskar det spontana energiintaget med 11% hos hundar[2] och 15% hos katter[8]
- **Minskar tiggandet** [3,4]
- **92% compliance** hos djurägare under viktminskningsprogram [1]
- **Förbättrar livskvaliteten** [5] och bevarar stabil idealvikt [6,7]

Nyheter i Satiety-sortimentet; våtfoder på burk och torrfoder anpassat för små hundar

1. Review data of 149 obese and overweight client-owned dogss enrolled in weight loss programme in the Royal Canin Weight Management Clinic at the University of Liverpool, fed with Royal Canin Weight Management diets (Satiety Canine and Obesity Canine), data on file. **2.** Hours M.A., Sagols E., Junien-Castagna A., Feugier A., Moniot D., Daniel I., Biourge V., Serisier S. Comparison of spontaneous energy intake between two commercial canine weight loss dry expanded diets. Proceedings of the 18th ESVCN Congress, Utrecht (The Netherlands), 11-13 September 2014. **3.** Bissot T et al. Novel dietary strategies can improve the outcome of weight loss programmes in obese client-owned cats. Journal of Feline Medicine and Surgery (2010) 12, 104-112. **4.** Weber M, Bissot T, Servet E, Sergheraert R, Biourge V, and German AJ. A high protein, high fiber diet designed for weight loss improves satiety in dogs. J Vet Intern Med 2007;21:1203–1208. **5.** German AJ, Holden SL, Wiseman-Orr ML, Reid J, Nolan AM, Biourge V, Morris PJ, Scott EM. Quality of life is reduced in obese dogs but improves after successful weight loss. The Veterinary Journal.2012 Jun;192 (3):428-34. **6.** German AJ et al. Low-maintenance energy requirements of obese dogs after weight loss. British journal of Nutrition (2011), 106, S93–S96. **7.** German AJ et al. Long term follow-up after weight management in obese dogs: The role of diet in preventing regain. The Veterinary Journal, May 2011. **8.** Comparison of spontaneous energy consumption between 2 feline weight loss diets offered ad libitum over 18 hours, internal data, Royal Canin.

TEXT: KERSTIN STÅLBRAND FOTO: ULF DAHL

Om tio år ger vi hundarna konstgjorda tassar

Utvecklingen inom ortopedin går snabbt, berättar Kris Camps, kirurg på Falu Djursjukhus. Hans dröm är att öppna ett ortopediskt centrum i Dalarna.

Sedan Kris Camps flyttade till Falu Djursjukhus har Dalarnas hundar nu tillgång till en av Europas mest namnkunniga ortopeder.

Tack vare dig och dina kunskaper kan Falu Djursjukhus erbjuda en ny behandling av korsbandsskador på hundar. Vad är det du kan som ingen annan i landet kan?

– Metoden kallas TTA2 och det är en kompis till mig i Nederländerna som tagit fram en teknik som påskyndar benläkning och minskar risken för komplikationer och infektioner. Jag har jobbat med den i ett och ett halvt år och fram till för tre månader sedan var vi sex personer i hela Europa som gjorde den här sortens operationer. Då blev tekniken och specialinstrumenten från Schweiz tillgängliga för alla och nu tror jag att 30 personer jobbar med TTA2. Men jag vill understryka att detta inte alltid är den optimala operationsmetoden vid korsbandsskador.

Hur ser en vanlig arbetsdag ut för dig?

– Jag opererar hundar och katter tre till fyra dagar i veckan. En dag har jag poliklinikdag. Under en operationsdag hinner jag med sex till sju patienter.

– Vi börjar med ortopedkirurgin på grund av den högre infektionsrisken, så mjukdelskirurgin får vänta lite.

– Korsbandsoperationer på hundar är de vanligaste ingreppen jag gör. En sådan operation tar mellan 45 och 60 minuter, men jag lärde mig av min tidigare chef och mentor i Holland att inte tänka på tid när jag opererar. Kvalitet är viktigare än tid, sa han alltid.

– Under jaktsäsongen är det också vanligt att jag opererar trasiga bogleder på jakthundar. Skadan uppstår när hundarna springer på ojämn mark och råkar fläka sig.

Hur gillar du ditt jobb på en skala från 1 till 10?

– En 10:a! Ortopedisk kirurgi är det roligaste jag vet. Det är min största hobby. En hobby som jag dessutom får betalt för.

– Det är känslan att jag, med mina händer, kan fixa så att en hund med ett trasigt ben kan gå och springa och jaga igen. Det handlar om att hjälpa och om att skapa livskvalitet.

Har du någon förebild i jobbet?

– Ja, min gamla chef i Holland, som är död sedan sex år och som jag fortfarande saknar. Han var en passionerad och motiverad veterinär. Han älskade djur och hjälpte ofta djurägare som inte hade pengar. Det var han som lärde mig att man aldrig ska ha bråttom när man opererar. Varje dag, när han kom till kliniken, vände han på klockan på väggen och på kvällen vände städerskan den rätt igen. Själv vänder jag inte på klockan, men jag tittar heller inte på den.

Är det någon skillnad på att jobba i Sverige och i Holland?

– Absolut. På remissklinikerna i Holland är de flesta specialister och jobbar med "sin grej". I Sverige däremot jobbar de flesta med lite av varje. Men jag tror att man kommer att tvingas välja inriktning i större utsträckning i Sverige också. Det blir mer och mer att lära sig och att lära tar tid.

Vad drömmer du om nu?

– Jag skulle vilja skapa ett ortopediskt centrum i Dalarna.

Hur ser du på utvecklingen i din bransch?

– Den går rasande snabbt. Implantaten blir bättre, tekniken blir bättre. För tio år sedan tvekade vi att gå in i leder, för vi var rädda för att det skulle bli fel. Nu byter vi ut leder. Och om tio år kommer vi att kunna ge hundar och katter nya konstgjorda tassar. En minst sagt spännande utveckling.

NAMN: Kris Camps
YRKE: Veterinär, utbildad på universitetet i Gent i Belgien.
ARBETE: Kirurg på AniCura Falu Djursjukhus med fokus på ortopedisk kirurgi, brösthålskirurgi och akut mjukdelskirurgi.
ÅR I YRKET: 12 år, har jobbat i Belgien och Holland och snart ett år i Sverige.
FAVORITDJUR: Hund, hund och hund.
EGNA DJUR: Tre labradorer, en engelsk springer spaniel och två katter. Fick sin första hund, en labrador, när han var 15. Fram till dess var han allergisk mot pälsdjur.
GÖR PÅ FRITIDEN: Tränar hundarna för jakt, jagar fågel och läser massor, både fackböcker och thriller.
GILLAR: Friheten i den svenska naturen.

Som veterinär möter du ett brett spektrum av olika GI-sjukdomar. Men du behöver inte ett brett sortiment för att stödja alla dessa tillstånd.

Med PURINA VETERINARY DIETS® erbjuder vi en enkel lösning.

Koncist, komplett och effektivt för dina GI-fall.

PURINA
VETERINARY
DIETS®

Kontakta Nestlé Purina för ytterligare information på purina.vetdiets@purina.nestle.com

Mycket läsning i detta nummer

3 Hur har du det på jobbet, Kris Camps?
6 Så gör jag: Patricio Rivera behandlar cancerpatienter med förnuft och känsla
12 Forskning
14 Julia Engqvist reste norrut för att öppna klinik
18 Svenska studenter drillas i Ungern
21 Så har priserna förändrats på fem år
26 Nya UDS håller inte måttet
27 BSA rustar för kongress i Göteborg
28 Vett och etikett på nätet
30 På nya jobb
33 Rapport från Hippocampusdagen

En kongress är över, nu väntar nästa

Det var på Veterinärförbundets kongress för en månad sen som jag träffade Patricio Rivera och beslöt att berätta om hans arbete med cancersjuka hundar och katter i tidningen. Maken till entusiastisk och energisk veterinär får man leta efter. Plötsligt framstod också relationen mellan djur och människa i helt ny dager, nu när vi drabbas av samma sjukdomar och genomgår samma behandlingar. Och nog har humanvården en del att lära sig av Patricio om bemötande…

Djurägarnas villighet att ta till sig alla nya behandlingsmetoder – cytostatika inräknat – är av avgörande betydelse för branschens lönsamhet och utveckling. Finns det något tak? Någonstans måste det ju gå en gräns där kostnaderna för veterinärvård och försäkringar blir så höga att antalet djur faktiskt börjar minska.

Än verkar det vara långt dit. Det säger i alla fall flera branschföreträdare med god överblick i vårt reportage om priser. Efter ett samtal från en veterinär som hade fått en känsla av att priserna har börjat skena, särskilt på de stora djursjukhusen, beslöt vi på redaktionen att följa upp en rundringning som vi genomförde för fem år sen. Då frågade vi om priset på några fiktiva behandlingar, och nu ställde vi samma fråga igen. Läs resultatet!

Kongressen var en rolig och stimulerande upplevelse på många sätt. Vi fick flera idéer till reportage, som ni kommer att kunna läsa i detta blad nästa år. Men först ska vi vara med på Blå Stjärnan Akademiens kongress i Göteborg i januari.

Vi kanske ses där!

INGRID KINDAHL
ingrid.kindahl@editormedia.se

Omslagsfoto: Stefan Tell

SWEVET

LÄKEMEDEL - FÖRBRUKNING - UTRUSTNING

Telefon 0771-21 55 00
kundtjanst@swevet.se | www.swevet.se

TEXT: **INGRID KINDAHL**
FOTO: **STEFAN TELL**

Cancervård kräver både förnuft och känsla

NAMN: Patricio Rivera tog sin veterinärexamen 1996 vid Santo Tomas-universitetet i Chile.
ÅLDER: 43
BAKGRUND: Kom till Sverige 2000, läste svenska, samhällskunskap och svensk litteratur vid Stockholms universitet och genomförde därefter en TUVE-utbildning i Skara för att få sin svenska veterinärlegitimation. Det var 2005. Därefter jobbade han på KV/UDS vid SLU i sex år, som doktorand (med forskning inom tumörsjukdomar, med undervisning och som klinikveterinär), blev veterinärmedicine doktor 2010, jobbade en kort tid som post-doc vid SLU-Uppsala Universitet. Av olika anledningar beslöt han sedan att lämna Uppsala för att arbeta kliniskt med onkologiska patienter. Först vid Strömsholm, sedan vid Bagarmossen och sedan i februari i år på Evidensia Södra Djursjukhuset i Kungens kurva utanför Stockholm, där han tar emot olika primära och remitterade onkologiska fall.
BOR: Hammarby sjöstad i Stockholm.
FAMILJ: Föräldrar och många syskon i Chile. Pappan är en framgångsrik företagsledare och en stor förebild för Patricio. Största stödet i Sverige är sambon Ylva Norrman, som finns där i alla lägen. ”Hon är från Hudiksvall och är målare och uppfödare av siameskatter och jag är superkär”. De har två egna siameskatter, Mazy och Exzy.
FRITID: Gillar att spela trummor, lyssna på hårdrocksmusik, sportbilar, motorcyklar, tatueringar, kampsport, umgås med vänner och familj.
KARRIÄRDRÖM: Att påbörja en residens-tjänst inom onkologi. Håller sig uppdaterad genom att vara aktiv medlem i European Society of Veterinary Oncology (ESVONC) samt Veterinary Cancer Society (VCS) som är den amerikanska motsvarigheten.
KÄNNETECKEN: Tatueringar, dödskalleringar, smattrande tal och ett stort hjärta.
OM SVERIGE: Ett vackert land där han får utöva sitt yrke på ett annorlunda sätt än hemma i Chile där onkologi fortfarande inte är så stort. Gillar arbetsklimatet och svenskarnas omsorg om djuren. Har svårt för vintermörkret.

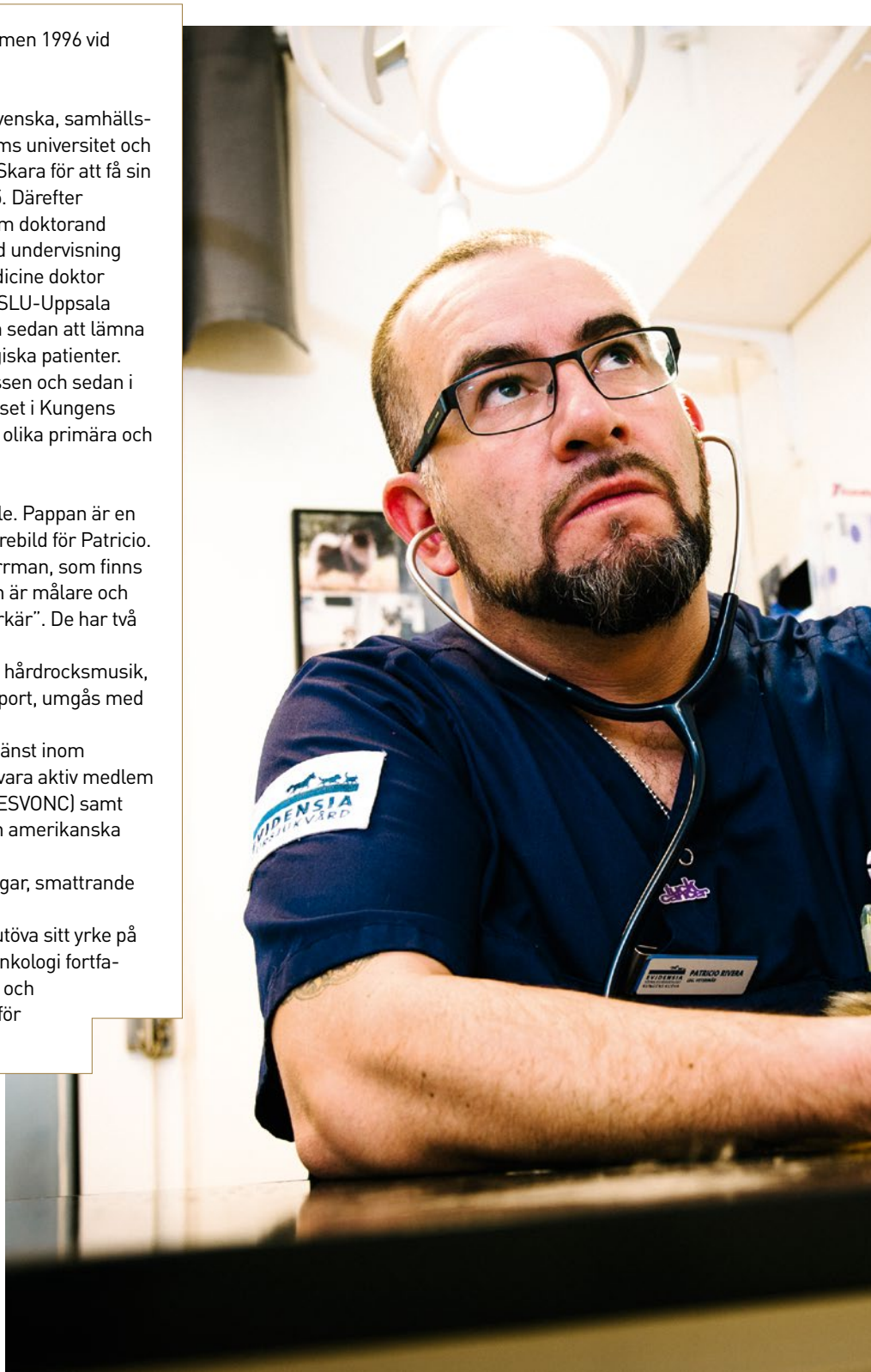

Patricio Rivera lyssnar intresserat när djurägaren berättar om patientens historia för att välja rätt behandling.

Möjligheterna att behandla tumörsjukdomar har utvecklats dramatiskt på senare år. Men för att hitta den bästa behandlingen krävs mycket stor noggrannhet. Det berättar klinikveterinären Patricio Rivera.

Det finns ett tiotal veterinärer som har specialintresse för onkologi, och en av dem heter Patricio Rivera. För bara några år sedan var onkologi en kontroversiell inriktning, men bilden ändras snabbt. En anledning är att antalet cancerfall ökar. Enligt en amerikansk undersökning dör 45 procent av hundar äldre än tio år av cancer, och en annan studie har visat att 23 procent av alla hundar dör av någon cancersjukdom. Tendensen är densamma i Sverige.

– Cancer är en åldersrelaterad sjukdom, och i dag lever djuren längre tack vare mer avancerad diagnostik, bättre behandling, bättre omsorg och nutrition och fler vaccinationer, säger Patricio.

Enligt Patricio tror fortfarande många djurägare – och även en del veterinärer – att det är normalt att djur får knölar när de åldras. Det gör att de ofta väntar för länge med undersökningar.

– Det är synd. Knölar bör alltid undersökas och diagnosticeras tidigt, eftersom det numera finns stora möjligheter att behandla framgångsrikt, säger Patricio.

Anledningen till Patricios passion för onkologi är att disciplinen är så komplex. Genom onkologin kommer han i kontakt med många andra favoritämnen, som farmakologi, klinisk nutrition, internmedicin och diagnostik. Det krävs kunskap, engagemang och erfarenhet för att ställa en korrekt diagnos för att sedan kunna ge en individuell prognos och välja den bästa behandlingen för den enskilda patienten.

Allt det kräver i sin tur en otrolig noggrannhet. Bland det viktigaste är att ta en utförlig anamnes.

– Många gånger kan man ställa en trolig diagnos redan där.

Noggrannhet är sedan Patricios ledord genom hela processen, det vill säga den kliniska undersökningen, diskussionen med djurägaren om en diagnostisk plan och behandlingen. Alla patientens individuella faktorer gås igenom, som tumörtyp, cellmorfologi, typ av växt, proliferationsmarkörer, anatomisk lokalisation, klinisk staging, tidpunkt för diagnos, patientens ålder och allmäntillstånd, eventuella bakomliggande sjukdomar. Dessutom lyssnar han på djurägarens tankar och önskemål och tar noga reda på deras förutsättningar och vilja att gå vidare.

– Allt detta spelar en avgörande roll när man väljer

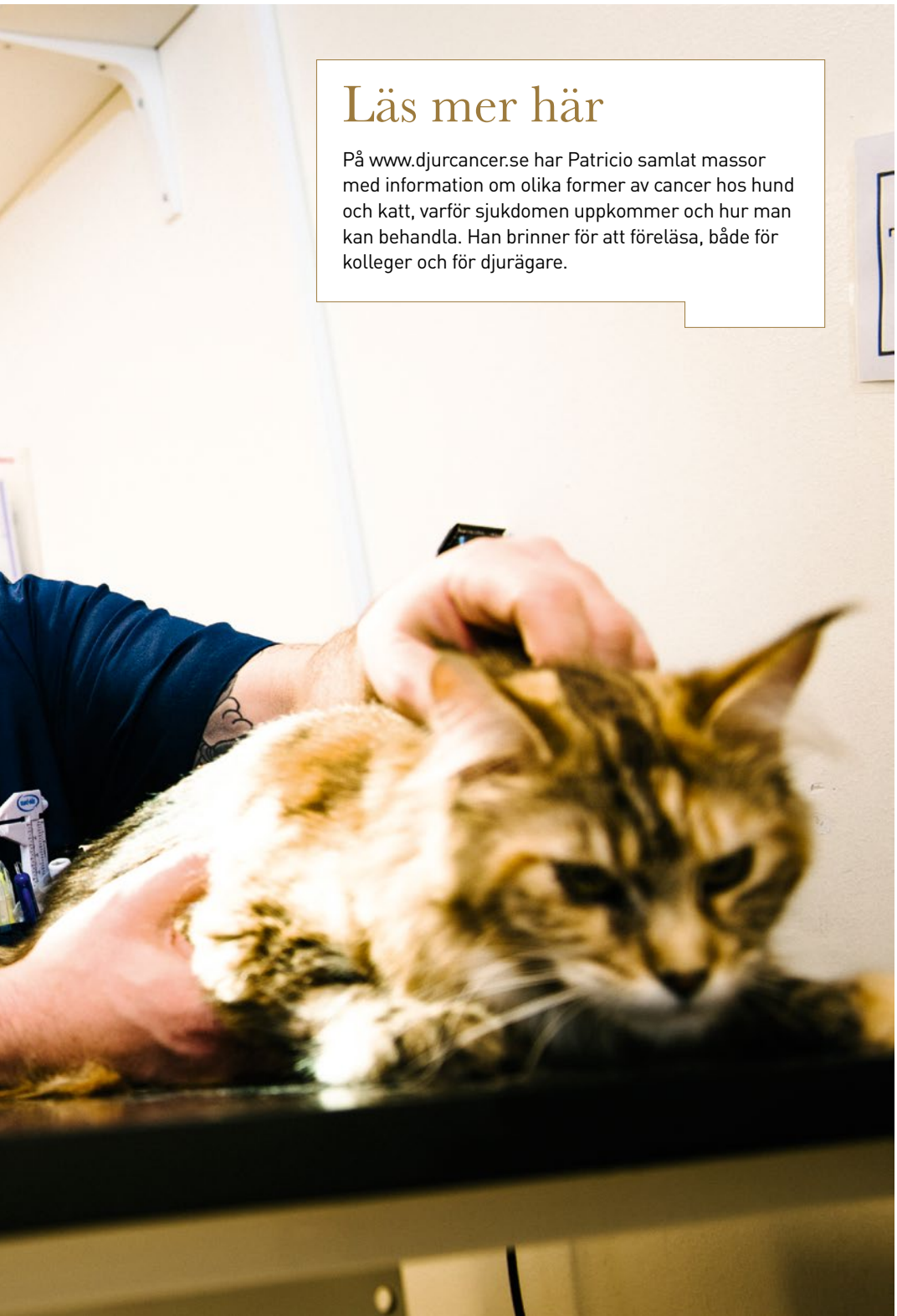

Läs mer här

På www.djurcancer.se har Patricio samlat massor med information om olika former av cancer hos hund och katt, varför sjukdomen uppkommer och hur man kan behandla. Han brinner för att föreläsa, både för kolleger och för djurägare.

Här tar Patricio ett cellprov från tumören för cytologi.

> Jag måste vara empatisk och ta extra hänsyn till de psykologiska aspekterna hos varje djurägare.

behandling. Man måste tänka på att alla tumörer och alla patienter är olika och har olika förutsättningar. De ska behandlas därefter, säger Patricio.

När Patricio väl har ställt sin diagnos tycker han det är viktigt att fundera över målet med behandlingen. Kan den bota patienten helt, vilka är riskerna och nyttan för patienten, finns det andra alternativ, och vilka blir kostnaderna.

För att Patricio ska kunna göra sitt jobb krävs att han har duktiga kolleger som tillsammans med honom kan bilda ett team runt patienten. Det behövs skickliga kirurger, duktiga djursjukskötare, bilddiagnostiker, labbpersonal och patologer – bland annat.

– Ingen kan vara bra på allt, det gäller att rätt ”gubbe” kommer in vid rätt tillfälle och på rätt plats, säger han.

Ibland känns det tungt att jobba med onkologi, det medger han. Djurägarna hamnar ofta i känslomässiga situationer. Det innebär stor sorg och vånda att få veta att ens djur har en allvarlig och kanske livshotande sjukdom. För Patricio är det en del av jobbet att möta människor i kris. Inte sällan händer det att även djurägare eller någon i familjen också har drabbats av en tumörsjukdom. En gång fick han in en tvåårig hanhund med lymfom – samma diagnos som ägaren just hade fått. På grund av sin sjukdom hade djurägaren förlorat sin fästmö, sitt jobb och sitt boende. Och nu stod hundens liv på spel.

– Jag måste vara empatisk och ta extra hänsyn till de psykologiska aspekterna hos varje djurägare. Tänka extra noga på hur jag uttrycker mig angående patientens prognos, speciellt när djurägaren eller någon annan i familjen också är sjuk. Ibland måste man bli något av en psykolog för att kunna ge det stöd som djurägarna behöver.

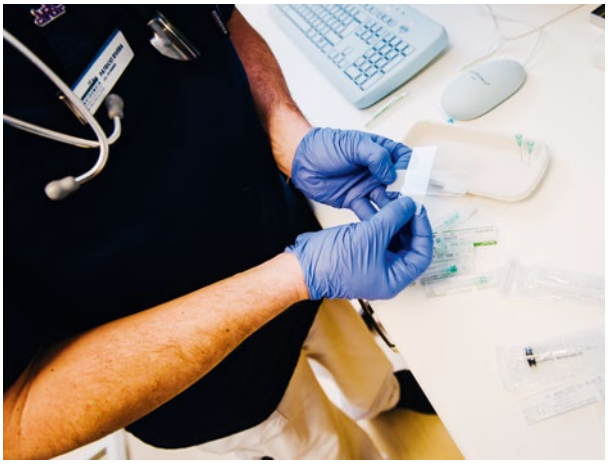

Här görs ett cytologiskt utstryk för diagnostik (FNA för cytologi).

I det här fallet kunde hundens liv förlängas. Med hjälp av cytostatikabehandling levde den drygt ett år efter att diagnosen ställts. Enligt Patricio hade hunden utmärkt livskvalitet hela tiden, och hade inga biverkningar vare sig under eller efter behandlingen. Det gav husse tid att bli frisk från sin egen

ProteqFlu (och ProteqFlu-Te) injektionsvätska, vaccin. Rx. Rekombinant kanariefågelpoxvirus innehållande HA-gener från amerikansk stam, Florida sublinje klad 1, A/eq/Ohio/03, amerikansk stam, Florida sublinje klad 2, A/eq/Richmond/1/07 (och Clostridium tetani toxoid). Minskar influensasymtom och virusutsöndring (och förhindrar stelkramp) hos häst. **Datum för senast godkända SPC: 07/2014.** För fullständig info om ProteqFlu och ProteqFlu-Te, se www.fass.se. **Merial Norden A/S.** Postbox 169, 201 21 Malmö, Sverige.

PRO/SE/ADD 10.14

MERIAL
A SANOFI COMPANY

Katten Onyx har ett låggradigt alimentärt lymfom och behandlas med cytostatika.

sjukdom och få ordning på sin tillvaro. När patienten så småningom blev sämre fick den somna in. Då var djurägaren djupt tacksam för den extra tid de fick tillsammans.

> Jag måste lägga mitt fokus på de patienter som faktiskt kommer till mig.

Patricio talar mycket om att engagera sig fullt ut i sina patienter. Konkret innebär det att han alltid försöker vara tillgänglig för dem, exempelvis genom att se till att det finns ersättare under hans semester. De får hans direktnummer på jobbet och hans e-postadress, vissa får också hans mobilnummer. Djurägare, men även kolleger, både i Sverige och utomlands kontaktar honom via mejl och Facebook för att ställa frågor och diskutera.

– Jag tvingas tyvärr säga nej ibland. Det går inte annars. Nu har jag bestämt mig för att prioritera och lägga mitt fokus på de patienter som faktiskt kommer till mig, säger han.

Patricio känner tydligt av risken att drabbas av ”compassion fatigue”, särskilt när både djur och ägare är sjuka. Han förebygger det med hjälp av en psykolog, som han träffar regelbundet, men också genom sin glada och obekymrade attityd. Och så tankar han kaffe mellan varje patient.

Trots att jobbet ibland är tungt ger Patricio Rivera ett allmänt intryck av att vara en glad och passionerad person, som hellre tänker på att fler patienter faktiskt blir friska numera, eller kan leva länge med sin sjukdom. Han har som mål att höja livskvaliteten för dessa patienter och deras familjer.

– Den viktigaste rollen man måste spela är att vara patienternas advokat. Det är min uppgift att se till att de aldrig får lida, att jag aldrig överdiagnostiserar eller överbehandlar. Avlivning kan definitivt vara ett bra alternativ när man inte är säker på att patienten får ett bra liv.

Jippi ...

... nu kan du också få en smaklig tuggtablett!

VI LANSERAR EN 10 MG TUGGTABLETT FÖR DE STÖRRE HUNDARNA.

NYHET!

Nu behöver du som veterinär inte längre kompromissa när du väljer tablettstyrka av VETMEDIN® VET (pimobendan). För de små hundarna finns 1,25 mg tuggtabletter, för de medelstora kan du välja mellan 5 mg kapslar eller 5 mg tuggtabletter. Och nu, för de riktigt stora hundarna, 10 mg tuggtabletter. Den nya tabletten kan dessutom delas, vilket innebär att den kan förskrivas till alla större hundar som idag står på 5 mg kapslar eller tuggtabletter.

Vetmedin vet (pimobendan), receptbelagt hjärtstimulerande och kärlvidgande läkemedel för hund (QC01CE90). Boehringer Ingelheim Vetmedica. Tuggtabletter 1,25 mg x 50 st, 5 mg x 50 st, 10 mg x 50 st. Kapslar 5 mg x 100 st. Indikationer: Behandling av hjärtinsufficiens hos hund härrörande från DCM eller hjärtklaffsinsufficiens (mitral- och/eller trikuspidalinsufficiens). Kontraindikationer: HCM eller kliniska tillstånd där en ökning av minutvolymen inte är möjlig p.g.a. funktionella eller anatomiska orsaker (t.ex. aortastenos). Eftersom Vetmedin vet. metaboliseras huvudsakligen via levern, skall den inte användas på hundar med gravt nedsatt leverfunktion. Används endast på dräktiga och lakterande tikar efter nytta/riskbedömning av ansvarig veterinär. Texten är baserad på produktresuméer daterade 2011-09,2013-11, 2014-10. För mer information se www.fass.se för priser se www.apoteket.se

SE Nov 2014

Boehringer Ingelheim
Continuous Care

Boehringer Ingelheim Vetmedica
Box 467, 201 24 Malmö
Tel. 040 23 34 00, fax 040 97 27 50
www.bivet.nu/se

vetmedin®
pimobendan
Om hjärtat får bestämma

Guldbehandling mot cancer

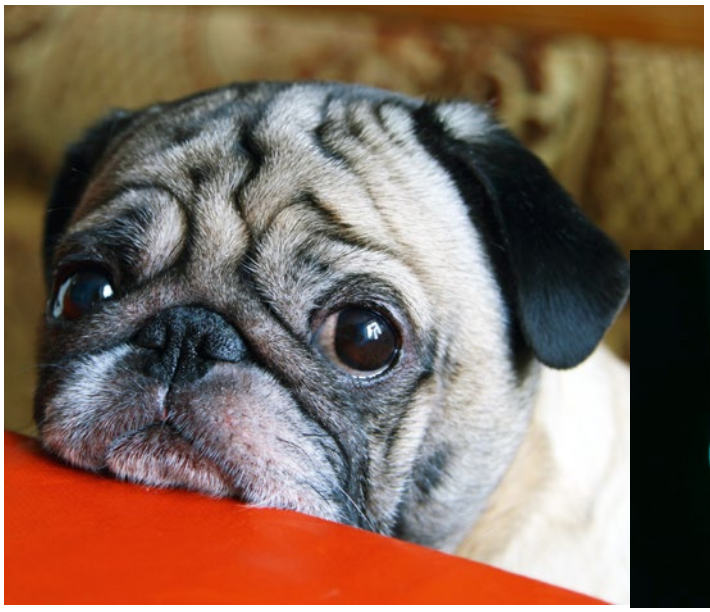

Forskare vid University of Florida har funnit att guld kan bromsa utvecklingen av bentumörer hos hundar.

Aurothiomalat, ett slags guldsalt, är en vanligt förekommande behandling vid reumatism och inflammationer hos både djur och människor i USA. Nu har medlet även visat sig vara effektivt vid behandling av canint osteosarkom, den vanligaste skelettcancern hos hundar. Cancern drabbar även människor, framför allt unga personer. Hos båda arter drabbar den framför allt de långa rörbenen.

Forskarna upptäckte att guldsaltet förhindrade tumöruppkomst in vitro och bromsade tumörväxten och minskade andelen metastaser hos möss. Låga doser av guldsalt minskade mängden lungmetastaser avsevärt, medan högre doser minskade förekomsten av tumörcellkluster i blodkärlen och spridning till lungvävnaden.

Nästa steg i forskningen är att hitta optimala doser för att minska och begränsa cancerspridningen innan medlet kan börja testas på hundar, men redan nu finns hopp om ytterligare en tänkbar behandlingsmetod mot cancer hos både djur och människor.

KÄLLA: UNIVERSITY OF FLORIDA

Gener avgör tamhet

Råttor som avlats för sin aggressivitet uppför sig annorlunda kring människor än de som avlats för sitt lugn, även efter flera generationer. Beteendet har nu spårats till ett antal gener som påverkar råttornas beteende.

Studien går tillbaka fyrtio år i tiden då den ryska forskaren Dmitry Belyaev samlade in 200 vilda råttor för att selektivt avla på två distinkta egenskaper: Vänlighet och nyfikenhet respektive aggressivitet och rädsla gentemot människor. Sextio generationer senare syns fortfarande tydliga skillnader i tamhet. De vänliga råttorna låter sig hanteras medan de aggressiva flyr undan och bits.

För att identifiera de genetiska skillnaderna mellan de båda grupperna korsade man råttor från respektive grupp med varandra och jämförde hybridernas beteende med deras genuppsättning. På så sätt lyckades forskarna identifiera åtta regioner i arvsmassan som bidrog till skillnaderna i beteende. Elva gener i regionen visade tydliga skillnader mellan aggressiva och tama råttor, och fem av dessa visade tydlig koppling till råttornas beteende.

Flera av generna är inblandade i utvecklingen av nervsystemet och en gen har tidigare kopplats samman med rädsla och stress hos möss.

– Domesticeringen har förändrat arter som tidigare var rädda för människor till djur som i dag tolererar och till och med litar på oss, säger Henrik Heyne, en av författarna till studien, i ett pressmeddelande. Den här forskningen är ett viktigt steg på vägen till att avslöja den genetiska grunden i denna anmärkningsvärda förvandling.

KÄLLA: GENETICS SOCIETY OF AMERICA

Oral cancerbehandling snart på marknaden

En ny cancerterapi för hundar har nyligen blivit godkänd för den amerikanska marknaden i begränsad upplaga. Medlet heter Verdinexor och administreras oralt till hundar med lymfom. Det blockerar passageproteiner i cellkärnan och förhindrar på så sätt att tumörsuppressiva proteiner tar sig ut ur tumörcellerna, vilket leder till celldöd och bromsar tumörens utveckling.

Preliminära studier på hundar med T- och B-cellslymfom har visat att tumörerna tillbakabildades hos en tredjedel av patienterna. Nu hoppas forskarna att Verdinexor ska kunna vara ett komplement till den kemoterapeutiska behandlingen. Eftersom medlet administreras oralt i form av ett piller är det enklare för hundägare att hantera själva i hemmet och kan på så sätt minska stressen för både hundar och deras ägare.

En liknande behandling med namnet Selinexor testas för närvarande på humansidan.

KÄLLA: OHIO STATE UNIVERSITY

Katter kan ge HIV-vaccin

Amerikanska forskare har upptäckt att kattens immunosuppressiva virus (FIV) orsakar ett T-cellsmedierat immunsvar hos människor med hivinfektion. FIV tillhör samma familj som hiv men infekterar kattdjur. Nu arbetar forskarna med att utveckla ett vaccin mot människans aidsvirus som bygger på en aktivering av T-cellerna hos hivpositiva personer. Lyckas de blir vaccinet det första i sitt slag.

Det har hittills varit svårt att hitta lämpliga virusantigen för ett hivvaccin. Vissa viruspeptider stimulerar ett immunsvar som i bästa fall inte har någon effekt och i sämsta till och med kan förstärka infektionen.

De peptider som kan stimulera ett antihivsvar har i stället en hög mutationstakt och är därför opålitliga som vaccin. Nu hoppas forskarna kunna identifiera de delar av kattens motsvarighet som både stimulerar ett effektivt immunsvar mot hiv hos människor och är relativt stabila.

I studien inkuberades T-celler från hivpositiva personer med olika antigener från både humant och felint immunosuppressivt virus som är viktiga för virusets överlevnad. Resultatet visade att framför allt ett visst område på en FIV-peptid aktiverade T-cellerna och fick dem att börja döda hivviruset. Regionen är evolutionärt bevarad och förekommer bland flera liknande virus i djurvärlden.

– Det betyder att regionen är så avgörande för virusets överlevnad att den inte kan mutera, förklarar Janet Yamamoto, en av forskarna bakom studien, i ett pressmeddelande.

Nu hoppas forskarna att upptäckten kan leda till ny insikt om hiv och vilka delar av viruset som kan användas för att utveckla ett vaccin.

KÄLLA: UNIVERSITY OF FLORIDA

Fantastisk nyhet för dig som är veterinär!

Nu kan du logga in på djurfarmacia.se och beställa till din praktik online!

Som veterinär ser du våra priser, licenspreparat, eventuella rester samt viss övrig information.

Gå in på djurfarmacia.se och välj länken **”Logga in förskrivare”** eller kontakta Djurfarmacia på **apotekettrollet@djurfarmacia.se**

Snabb och professionell hantering av:

- telefonrecept
- faxrecept
- e-recept
- licenser
- webb-rekvisition
- veterinärarvoden
- beställningar till veterinärer

Djurfarmacia – Apoteket Trollet *är distansapotek, som levererar förmånligt direkt till alla veterinärer och djurägare i hela Sverige. Kontakta oss – det lönar sig!*

Djurfarmacia
Apoteket Trollet

0520-520 892, 0520-350 60 · Fax 0520-520 893
Trollgatan 12 · 461 34 Trollhättan
info@djurfarmacia.se · www.djurfarmacia.se

TEXT: ANNIKA ROSELL
FOTO: MATS HENRIKSSON

Skånska Julia trivs bäst i Lappland

Efter några år i vikariesvängen drömde Julia Engqvist om en egen klinik. Men det skulle inte vara någon liten källarklinik, och inte på hemmaplan. Utan en stor klinik – 200 mil norrut.

När Julia Engqvist tillsammans med två andra veterinärer drog igång Lapplands Djurklinik var det redan från start en satsning i stor skala.

– De flesta väljer kanske att börja med en liten klinik som får växa i lagom takt, men vi bestämde oss för att satsa stort från start, säger hon.

Satsningen i fråga skedde i Gällivare, vilket bara det kan tyckas vara ett märkligt val med tanke på att Julia är född i England och uppvuxen i Skåne med österrikisk mor och småländsk far.

– Men vi hade alla arbetat som distriktsveterinärer här i Gällivare och trivdes jättebra, så vi ville satsa för ett framtida liv häruppe, säger hon.

> Jag trodde att jag hade bra koll på antalet djurägare häromkring. Men nu dök det upp nya som jag aldrig hade träffat förr.

Efter sin examen 2008 började Julia vikariera som distriktsveterinär. Hon har arbetat i skånska Röstånga, Svalöv, Linköping och som sagt Gällivare. Dessutom en period på Djursjukhuset Växjö.

– Jag brukade kalla mig riksvikarie, skojar hon i dag.

Vägen fram till det som i dag är Lapplands Djurklinik har varit lång och långtifrån rak. De första funderingarna om att öppna klinik fanns sedan tidigare, men det var under Julias föräldraledighet året därpå som drömmen började ta fast form.

I Gällivare kretsar det mesta av näringslivet runt gruvnäringen. Julia gissar därför att kommunen såg ett mervärde i att få dit ett företag utanför den tunga industrin.

– Vi fick otroligt mycket hjälp av Tommy Sjölund på kommunen. Han gick i pension när vi hade öppnat och avled tyvärr strax efter, men utan honom hade allt varit mycket svårare, säger hon.

Julia blir närmast lyrisk när hon berättar om mottagandet från kommunens sida.

– Gällivare är en entreprenörvänlig kommun som arbetar aktivt för att få fler företag att etablera sig här, säger hon. Företagsklimatet här är fantastiskt!

Bostadsbristen är stor i Gällivare, liksom bristen på lokaler. Men kommunen hjälpte dem hitta en lokal som de kunde utvidga och anpassa för att passa verksamheten.

– Det viktigaste var att hitta lokalen, säger Julia. Så fort det var klart körde vi.

Ja, körde och körde… Det är inte lätt att öppna klinik på distans – närmare bestämt 200 mils avstånd. Speciellt inte som lokalen behövde byggas om för att passa. Det blev en och annan resa upp för att kontrollera hur arbetet gick. Till råga på allt utbröt en byggstrejk 2012 som också drabbade dem.

– Vi skulle precis dra gasledningarna till narkosapparaten när strejken bröt ut. Så de dragningarna fick vi slutföra efteråt. I dag tänker jag inte så mycket på det längre, men gasledningarna ligger synliga under taket.

I mars 2012 gick familjens flyttlass från Rödding i Danmark och den 4 juni samma år slog Lapplands Djurklinik upp dörrarna.

– Då hade vi bara ett interimistiskt tillstånd eftersom slutbesiktningen av bygget inte var klar, så visst kändes det lite skakigt, säger Julia.

Kliniken startade som sagt i stor skala och kunde redan från första dagen erbjuda såväl kirurgi som tandvård och rehabilitering. Trots det var det inte alla som såg med vänliga ögon på nykomlingen. Ett rykte spreds att de hade fått ombyggnaden betald av kommunen – något som Julia med hetta tillbakavisar.

– Men djurägarna uppskattade den nya kliniken desto mer, säger Julia.

– Jag trodde att jag hade bra koll på antalet djurägare häromkring sedan min tid här uppe.

NAMN: Julia Engqvist, leg vet sedan 2008.
ÅLDER: 32.
BOR: Hus i Gällivare.
FAMILJ: Barn och katt.
FRITID: Friluftsliv. Åker skidor, det finns spår alldeles utanför mitt hus, men åker också utför på husberget Dundret. Bakar för avslappning och badar gärna bastu.

> Jag kan vara ganska rak i mina besked. De flesta accepterar när jag säger att vi inte bör fortsätta en behandling, utan låta djuret somna in.

Men nu dök det upp nya som jag aldrig hade träffat förr. Det visade sig att de tidigare hade åkt med sina sjuka djur till kliniker nere vid kusten. Nu ville de testa oss.

Hundar är det dominerande djurslaget. Gråhundar, jämthundar, pointer och setter är de vanligaste raserna, riktiga arbetshundar med andra ord. En och annan katt finns naturligtvis och dagen innan intervjun görs vaccinerade Julia sin första iller i Gällivare.

Julia hävdar bestämt att det finns en skillnad i hur man ser på sina sällskapsdjur mellan djurägare i norr och söder.

– Här lever man i naturlig samklang med sina djur och är kanske lite mer jordnära, säger hon. Man har dem som jakt- och draghundar, inte en accessoar.

Det påverkar också hur hon som veterinär kan närma sig djurägarna.

– Jag känner att jag kan vara ganska rak i mina besked, säger hon. De flesta accepterar när jag säger att vi inte bör fortsätta en behandling, utan låta djuret somna in.

Å andra sidan har många djurägare också tackat henne för att hon erbjuder nya behandlingar och ingrepp, i stället för avlivning.

Under jaktsäsongen ökar arbetsbördan på Lapplands Djurklinik. Hundar kommer in med skärskador, ibland också skottskador. Inte sällan vållade av djurägaren själv.

– De är naturligtvis förkrossade och då behöver man verkligen vara psykolog.

Mycket har hänt sedan familjen flyttade till Gällivare, bland annat har Julia och de två tidigare kollegerna gått skilda vägar. I dag äger Julia ensam kliniken och i höstas började hon importera och sälja kajaker.

– Kajaker är ofta dyra och många vill inte satsa tiotusentals kronor på en kajak, säger hon. Jag tänker satsa på enkla men prisvärda kajaker som passar alla

plånböcker.

Inte nog med det. Hon har dessutom köpt en ö (!) utanför Gällivare med stuga för uthyrning. Vilka ska hyra där?

– Turister, svarar hon. Men också företag som vill kunna träffas lite mer avskilt. Inne i Gällivare kan det vara svårt att mötas utan att ”alla” ser och börjar spekulera om något är på gång. Och historiskt sett har ju öar använts för karantäner, så det kanske kan bli aktuellt att använda hundgården på ön för detta.

Djur förstår alla språk, men djurägarna uppskattar ofta den språkliga kompetens som finns på kliniken. Det finns en hel del tysktalande i området som är glada om de kan kommunicera på sitt eget språk med veterinären.

På kliniken arbetar ett litet, sammansvetsat gäng. Julia kan inte nog betona hur viktigt det är att hitta rätt personal när man är en liten grupp.

I framtiden vill Julia, som själv är mycket intresserad av tandvård, kunna erbjuda sina kunder fler och mer avancerade undersökningar och ingrepp. Det finns ingen anledning att djurägare i norr inte ska ha tillgång till lika avancerad djursjukvård med hög kompetens som de i söder, menar hon.

– Jag skulle vilja bjuda in specialister att arbeta en tid på kliniken, säger hon. Just nu är det till exempel stor efterfrågan på ögonlysning, men då måste man åka ända till Skellefteå.

Stopp och belägg! Var ska dessa specialister bo under sina inhopp i bostadsbristens Gällivare?

– I huset på ön, förstås, svarar den skånska entreprenören som har jägarexamen sedan1999 och redan har varit på sin första ripjakt i Gällivare. Fast utan att skjuta.

I framtiden vill Julia bjuda in specialister att gästarbeta på kliniken.

ATC VET-KOD QI02AB RECEPTBELAGT GODKÄND SPC 2009-02-11

HIPRA

Laboratorios Hipra, S.A.
Avda. la Selva, 135
17170 Amer (Girona)
Spain

Tel (34) 972 43 06 60
Fax (34) 972 43 06 61
hipra@hipra.com
www.hipra.com

STARTVAC är ett mastit-vaccin mot **Staphylococcus aureus** koagulas negativa stafylokocker (**KNS**) och **koliforma bakterier**. Godkänt för användning i 30 europeiska länder.

Marknadsförs av
Nordvacc AB
Box 112, 129 22 Hägersten
Tel. 08-449 46 50
Fax 08-449 46 46
vet@nordvacc.se
www.nordvacc.se

NORDVACC

Branschrapport 2014:
Stor efterfrågan på veterinärer och djursjukskötare

Det finns ett växande intresse för vår bransch och många vänder sig till Svensk Djursjukvård med frågor. Hur många djursjukhus och djurkliniker finns det? Hur ser den ekonomiska utvecklingen ut i branschen? Hur ser kompetensförsörjningsbehovet ut?

I branschrapporten för 2014, som är den första från Svensk Djursjukvård, presenterar vi information om ekonomi, verksamhet, bemanning, kompetensförsörjning och andra aktuella branschfrågor. Vi vill på det här sättet medverka till ökad kunskap om och förståelse för djursjukvårdens möjligheter och utmaningar. Vi hoppas att rapporten ska ge svar på många frågor och vara till nytta både inom och utanför branschen. Hela rapporten kan ni läsa på http://svenskdjursjukvard.se/nyheter/ eller beställa via info@svenskdjursjukvard.se.

Branschrapporten i korthet:

- 2 600 anställda
- 1,2 miljoner patientbesök 2013, vilket motsvarar 1 400 patienter per veterinär och år.
- 2,53 miljarder i omsättning 2013.
- 7,5 procent i omsättningsökning januari–april 2014 jämfört med samma period 2013.
- Vinstmarginal efter avskrivningar och före finansiella poster var i genomsnitt 4,4 procent 2013.
- Veterinärmedicinska behandlingar av hälsoproblem kopplat till övervikt, ålder, tandlidanden och rasbundna anatomiska egenskaper ökar.
- Djursjukvårdsbranschen växer stadigt och med det ökar kraven på kompetens och tillgänglighet. Det råder ett akut behov av fler utbildade veterinärer och djursjukskötare som kan möta den snabba tekniska och kunskapsmässiga utvecklingen.

Tre framtidsfrågor

1. Kompetensförsörjning för att möta efterfrågan på djursjukvård
Vår viktigaste fråga kommande år är utan tvekan kompetensförsörjning. Veterinärmedicinens snabba tekniska och kunskapsmässiga utveckling kräver fortlöpande kompetensutveckling av ny och befintlig personal. Landets lärosäten – yrkesgymnasier, yrkeshögskolor och universitet – måste svara upp till branschens behov. Antalet utbildningsplatser, utbildningarnas innehåll och omfattning måste anpassas till veterinärmedicinens behov.

2. Antibiotikaanvändning
Ett av branschens viktigaste utvecklingsområden är vårdhygien. Genom Kvalitetssigillet förbinder sig medlemsföretagen att följa Sveriges Veterinärmedicinska Sällskaps hygien- och antibiotikapolicy. Svensk Djursjukvård har tillsammans med VeTA-bolaget påbörjat arbetet med att utbilda och certifiera hygienombud till varje klinik och tar på så sätt ett gemensamt ansvar för god vårdhygien och minskad antibiotikaanvändning inom djursjukvården.

3. Fortsatt kvalitetsarbete med sigillet som grund
Branschens kvalitetssigill som har lanserats under 2014 leder till ett större fokus på våra kunders förväntningar. Kunderna vänder sig till oss för att ställa frågor och framföra synpunkter. Etikrådet utvärderar och slutsatserna leder fram till dialog och utveckling av medlemmarnas kvalitetsarbete och vårt gemensamma regelverk. Det skapar trovärdighet och öppenhet – tryggt för djurägare och djur.

Maria Lundvall
Generalsekreterare

Branschorganisationen **SVENSK DJURSJUKVÅRD** finns för alla som bedriver djursjukvård under veterinärmedicinskt ansvar.

GENERALSEKRETERARE
Maria Lundvall 070-662 60 40
info@svenskdjursjukvard.se
www.svenskdjursjukvard.se

Aktuella kurser

21–22 januari 2015, Endokrina sjukdomar, hund & katt, del 2

7–8 februari 2015, Anatomi & fysiologi

28 feb–1 mars 2015, Ultraljud smådjur, grundläggande buk

För mer information och anmälan besök:
www.vetabolaget.se

Svenskarna hänger ihop, även vid dissektionsbordet. Från vänster: Sara Hero, Anna Wildensjö, Per Backman, Linn Carlshaf och norska Andrea Aakre, som får vara med svenskarna på ett hörn.

Svenska veterinärstudenter drillas i Ungern

TEXT: **EVA PAULSEN** FOTO: **THOMAS KOLBEIN BJØRK OLSEN**

– Det har varit en otrolig upplevelse, jag rekommenderar det starkt om man vill bli veterinär, säger 21-årige Per Backman från Asarum, som går andra året på veterinärutbildningen vid det ungerska Szent István-universitetet.

Det är en tidig fredagseftermiddag när vi möts utanför anatomibyggnaden på skolan i centrala Budapest, dit Per strax ska in och ha dissektion.

– Jag tycker standarden är hög här. Det är mycket information som ska tas in men det behövs. Vi får mycket djur att jobba med, varje fredag dissekerar vi. Jag har lärt mig enormt mycket, berättar han.

Veterinärutbildningen i Budapest, som är en av världens äldsta, skiljer sig markant från sin svenska motsvarighet.

– Vi är ganska lite ”hands on” jämfört med andra länder. Det finns fördelar och nackdelar med det, säger Balázs Gerics, som är docent och koordinator för det internationella studieprogrammet. Här lär studenterna sig mer om många olika ämnen, eftersom vi tror det ger dem ett bredare fält att arbeta i.

Han vill inte uttala sig om vilket undervisningssätt som är överlägset det andra, men är inte främmande för yttre influenser.

Tiden som veterinärstudent i Ungern har hjälpt Per att utvecklas och växa som person, bli mer lättanpassad och flexibel, menar han.

– Jag har ögonen på andra länder och försöker hela tiden ompröva vårt sätt att lära ut för att se om det är det ultimata. Men ibland är det svårt att göra ändringar på grund av regler eller gamla professorer som vill fortsätta som de gjort de senaste tjugo åren, säger han.

Generellt klarar sig de svenska eleverna bra i jämförelse med andra nationaliteter på utbildningen i Budapest, menar Balázs Gerics.

> Det är lättare att komma in här. Men jag tror det är svårare att komma igenom.
> Per Backman, veterinärstudent

– Förra året var det ett rekordlågt antal andraårselever som gick vidare till tredje året, men de svenska studenterna klarar sig bra. Generellt är svenskarna ivriga att plugga, de är mogna och självständiga. Det är bra, vi vill ha elever som bryr sig och som jobbar på. Sedan är de mycket bra på engelska, säger han och fortsätter glatt:

– Och vi kan inte neka till att vi är glada att de vill komma hit och betala terminsavgifterna!

Relationen till de ungerska lärarna är det som de svenska studenterna har svårast att vänja sig vid, kan Per bekräfta:

– Men jag kom ju hit direkt från militären så jag är van vid strikt rangordning, säger han.

Saker som att tilltala med titel, ställa sig upp när läraren kommer in i rummet och sätta sig först när man blir tillsagd, är märkligt för många.

– Det är strikt, man måste ha stor respekt för professorerna. Har du inte det får du skylla dig själv om det blir några efterräkningar, berättar Per.

Anledningen att Per sökte till utbildningen i Budapest är densamma som för de flesta av hans studiekamrater – han kom inte in i Sverige.

– Det är lättare att komma in här. Men jag tror det är svårare att komma igenom. Det är ett rätt tufft tempo! Takten är hög, jag förstod snart att man verkligen måste läsa konstant för att hinna med. Jag tror inte att utbildningen i Sverige är bättre för kraven är enormt hårda här, så vi lär oss massor, säger Per.

Den svenska veterinärutbildningen har höga inträdeskrav, men sedan får i regel de studerande den hjälp som behövs för att ta sig igenom. I Ungern ges fler möjlighet att påbörja utbildningen, men kraven för att få gå vidare till nästa årskurs är höga, vilket skalar bort en stor andel studerande. En av dem som klarat sig igenom de tuffa åren är Ellinor Malmberg från Glumslöv, som just påbörjat sitt femte år.

– Jag trivs väldigt bra och har lärt känna många olika människor med olika kulturer och bakgrunder, något jag nog inte hade gjort i lika hög grad i Sverige. Jag skulle rekommendera andra att läsa här – bara man är beredd på att man inte kommer att ha tid att göra mycket mer än att plugga under fritiden! säger hon.

En nära vän till Ellinor från de första två åren i Budapest bor nu i Sverige och har fortsatt på veterinärprogrammet där, vilket gett henne en viss möjlighet att jämföra de två systemen.

– De skiljer sig en hel del. I den svenska utbildningen läser man inte lika många kurser parallellt, här har vi sex till åtta obligatoriska kurser under en termin och utöver det valbara

kurser samtidigt, berättar hon.

I Ungern läses varje ämne separat och mer på djupet än i Sverige, där ämnena är mer inbakade i varandra. Dessutom tillkommer ämnen som inte finns med i den svenska kursplanen, som botanik.

– De tre första åren är det mycket teori, först under de två sista åren har man praktik och teori tillsammans. Den elfte terminen är praktiktermin, förklarar Ellinor.

> Generellt är svenskarna ivriga att plugga, de är mogna och självständiga. Det är bra, vi vill ha elever som bryr sig och som jobbar på.
>
> Balázs Gerics, docent för det internationella studieprogrammet

Under åren har Ellinor både praktiserat och arbetat på olika veterinärkliniker i Sverige, vilket hon hoppas kommer att öppna dörrar när hon är färdigutbildad. Dessutom har hon redan bestämt sig för att hon ska specialisera sig.

– Jag tror det kan öka chansen för att få jobb. Det finns otroligt många duktiga veterinärer och på så vis kan man skilja ut sig, säger hon.

Generellt tror Ellinor inte att det ska vara alltför svårt att få anställning i Sverige, även om många menar att arbetsmarknaden för veterinärer börjar mättas. Men bilden som ges är inte entydig enligt henne.

– Helsingborgs Dagblad publicerade nyligen en artikel om arbetsmarknaden för veterinärer där de intervjuade var oense om hur det faktiskt kommer att se ut. Företrädaren för Jordbruksverket var pessimistisk medan Svensk Djursjukvård menade att man borde utbilda fler veterinärer då man kommer att behöva nyanställa inom de närmsta åren, säger hon.

Själv ser hon optimistiskt på framtiden för sig och sina studiekamrater. Utbildningen är bred vilket ger många valmöjligheter utöver att arbeta på klinik, påpekar Ellinor.

– Men visst, jag tror att det kan vara svårt att få arbete inom precis det område man vill när man är nyutbildad. Det finns en risk att man måste flytta ganska långt för jobbet. Men jag anser att det är värt det för att kunna arbeta med det man vill!

NYHET!

Aptus® Aptobalance rekommenderas vid känslig mage hos hund och bidrar till att stabilisera tarmfloran. Mjölksyrebakterierna är inkapslade för att säkerställa att de når fram till den plats i tarmen där de gör störst nytta för att stabilisera mikrofloran.

Mer information hittar du på aptuspet.com

Aptus®

Instagram

Orion Pharma Animal Health • Tel 08-623 64 40 • aptuspet.com

TEXT: **INGRID KINDAHL**

Högre priser – men lönsamheten ligger still

Priserna inom djursjukvården stiger, och det kraftigt. Det är en uppfattning bland en del veterinärer, och i pressen målas alarmerande bilder upp. Men stämmer det verkligen? Både ja och nej, visar VeterinärMagazinets egen ovetenskapliga undersökning.

Agria: Kraftig prishöjning förra våren

Våren är den tid då djursjukhus och veterinärkliniker brukar se över sina priser, men förra året reagerade Agria på att priserna steg extra kraftigt.

– I april 2013 var prisökningarna extra stora, säger Patrik Olsson, affärsområdeschef för smådjur på Agria. Då märkte vi att det började hända saker.

– Det kan ha flera orsaker. En förklaring är att djursjukvården har blivit mer avancerad och kan erbjuda behandlingar som tidigare inte fanns. Plus att djurägarna efterfrågar vård i allt högre utsträckning.

På Agria har man också noterat att antalet besök hos veterinären har ökat de senaste åren.

– Också det har flera förklaringar, säger Patrik Olsson. Dels har djurägarna blivit mer medvetna om sina djurs hälsa, dels kan det bero på att djursjukvården bokar in fler återbesök i dag än man gjorde tidigare.

Det kom ett samtal till VeterinärMagazinets redaktion. En läsare, veterinär någonstans i Sverige, var upprörd över att en närstående kattägare hade fått betala flera tusen kronor för att få kattens sår omhändertaget på det stora djursjukhuset.

– Någonting har hänt med priserna. De är inte längre rimliga, sa veterinären.

För fem år sedan, strax innan den stora omstruktureringen började, genomförde VeterinärMagazinets reporter Kerstin Stålbrand en rundringning till ett tjugotal olika kliniker och sjukhus för att skapa en bild av prisläget. För att få en jämförelse bad vi henne göra om jobbet, alltså ringa till samma kliniker – som nu i många fall bytt både namn och ägare – och ställa samma frågor. Läs resultatet i tabellen intill.

På dessa fem år har mycket hänt. Den veterinärmedicinska utvecklingen har exploderat och vården blivit betydligt mer avancerad – och djurägarna är med. Efterfrågan stiger. Branschföreningen Svensk Djursjukvårds rapport visar en årlig uppgång i omsättning och volym på omkring 7 procent. Och numera är cirka 80 procent av alla hundar och katter försäkrade. Det innebär att djurägare söker mer vård för sina djur, och de är beredda att betala mer för den.

– Det är en helt annan produkt vi erbjuder i dag än för fem år sedan. Och enligt vår branschrapport har vinstmarginalen inte höjts på de fem åren, utan legat stabilt mellan 4 och 5 procent, säger Maria Lundvall, generalsekreterare för Svensk Djursjukvård.

Hon döljer inte sin skepsis inför VeterinärMagazinets genomgång, som hon menar är att jämföra äpplen med päron.

Samtidigt är prishöjningar som går att genomföra utan att man tappar kunder givetvis av godo, ur ett företagarperspektiv. Om det stora djursjukhuset klarar att höja sina priser och den lilla kliniken i närheten därmed kan följa med uppåt och ändå erbjuda konkurrenskraftiga priser, har det sina fördelar. Problemet uppstår om och när försäkringsgraden sjunker och/eller antalet husdjur minskar. Men varken Maria Lundvall eller någon annan vi har talat med har sett några sådana tendenser. Tvärtom – enligt Agria försäkras nu allt fler katter, och nu är det inte längre enbart raskatter. Och andelen försäkrade hundar ligger stadigt på 70–80 procent.

Ändå är vissa prisändringar ▶

i tabellen intill iögonfallande. När vi har frågat efter samma operation på samma fiktiva labradortik kan prisuppgiften ha stigit 30 procent eller mer – eller i flera fall sänkts. I ett fall har kastreringen av labradortiken nästan fördubblats i pris, men då från en uppseendeväckande låg nivå till ett mer normalt prisläge.

En av de stora höjningarna noteras hos Svensk Lantbrukstjänst, som kraftigt har höjt sina priser för avlivning och bortforsling av häst.

En del av de alarmerande artiklarna i pressen – bland annat i PRO Pensionären tidigare i höstas – gör gällande att det finns ett samband mellan omstruktureringen på marknaden och prishöjningar. När riskkapitalisterna har kommit in, har priserna chockhöjts, menar man.

– Det som kan ha hänt är att administrationen har professionaliserats och ”självprutningen” minskat i de nya kedjorna, säger Maria Lundvall.

Hon menar att de kliniker som tidigare drevs av enskilda veterinärer ofta strök behandlingar eller provtagningar från fakturan, av missriktad välvilja mot djurägarna eller av konkurrensskäl. Det blir svårare när debiterings- och betalningsrutiner centraliseras, tror Maria Lundvall.

Här får hon medhåll av de stora kedjornas företrädare. Så här säger Mia Rådberg, landschef för Evidensia Sverige:

– Vi har jobbat med debiteringskontroll och bland annat upptäckt att en del av de kliniker som anslutit sig till oss inte hade höjt sina priser på flera år. Vi måste höja priserna när kostnader för tillgänglighet, utrustning, lokaler och så vidare ökar. Det är kostnadskrävande att leverera sjukvård med hög kvalitet, säger hon.

Peter Dahlberg, vd på AniCura, framhåller professionaliseringen som en del av förklaringen till de diskrepanser man ser i prisbilden.

– Utvecklingen över tid har gått från mindre lokaler till fullt utrustade, moderna kliniker och ökad kompetens. Självklart finns det ett samband mellan utvecklingen och priset, säger han, samtidigt som även han påpekar att vinstmarginalerna inte har stigit.

Någon tokhöjning av priserna har det inte varit fråga om, det är Peter Dahlberg och Mia Rådberg eniga om. Båda planerar för prishöjningar för cirka 2–3 procent per år för att täcka kostnadsökningar. Ingen av dem jobbar med centraliserade prislistor, utan de enskilda klinikerna som ingår i respektive kedja sätter sina egna priser. Den lokala konkurrenssituationen måste avgöra.

– Vi har en tydlig hållning i den här frågan: utslaget över alla priser i hela koncernen tycker vi att det är okej med prishöjningar i linje med historiska nivåer och generell inflation i samhället. Utöver det försöker vi jobba smartare och centralisera vissa tjänster för att sänka kostnaderna, säger Peter Dahlberg.

Maria Lundvall påminner om att djurägarna har ett eget konsumentansvar att leva upp till:

– Djurägarna måste själva inse att de har alla möjligheter att välja mellan olika nivåer. Går man till det stora och moderna djursjukhuset måste man vara beredd att betala mer för den utrustning och kunskap som finns där, än om man vänder sig till den lilla kliniken, säger hon.

Så har priserna förändrats på fem år

För fem år sedan undersökte vi priserna på tre vanliga behandlingar, plus avlivning av häst. Nu har vi ringt till samma kliniker igen för att kolla hur priserna har förändrats. Här är resultatet.

RESEARCH: **KERSTIN STÅLBRAND**

2009:

Bagarmossens djursjukhus

Kastrering labradortik: **7 600 KRONOR** om hon går hem samma dag, **8 595 KRONOR** om hon måste stanna en natt.
Kastrering hankatt: **680 KRONOR**.

2014:

AniCura Regiondjursjukhuset Bagarmossen

Kastrering labradortik, 25 kilo: **7 560 KRONOR** om hon går hem samma dag, **8 695** om hon måste stanna en natt.
Kastrering hankatt: **670 KRONOR**.

2009:

Blå Stjärnans Djursjukhus i Borås

Kastrering labradortik: **6 500 KRONOR** om hon går hem samma dag, en övernattning kostar **530 KRONOR** till.
Kastrering hankatt: **632 KRONOR**.
Tandklippning kanin: **818 KRONOR** med narkos.

2014:

Blå Stjärnans Djursjukhus i Borås

Kastrering labradortik, oavsett vikt: **7 840 KRONOR** om hon går hem samma dag, en övernattning kostar 728 kronor till.
Kastrering hankatt: **857 KRONOR. + 35 %**
Tandklippning kanin: **955 KRONOR** med lättare sövning, **2 700-2 800** med utredning och narkos.

2009:

Eskilstuna Djurklinik

Kastrering labradortik, 25 kilo: **6 031 KRONOR** och tiken går hem samma dag, inga kvarliggande djur.
Kastrering hankatt: **518 KRONOR**.
Tandklippning kanin: **685 KRONOR** med narkos.

2014:

Evidensia Djurkliniken Eskilstuna

Kastrering av labradortik, 25 kilo: **7 829 KRONOR** och tiken går hem samma dag, inga kvarliggande djur.
Kastrering hankatt: **574 KRONOR**.
Tandklippning kanin: **236 KRONOR** utan narkos, **863** med narkos (narkos används sällan).

2009:

Djursjukhuset Gammelstad

Kastrering labradortik: **5 200 KRONOR** oavsett vikt. Hunden går hem samma dag. En övernattning bara för att ha hunden under uppsikt kostar **300 KRONOR** till.
Kastrering hankatt: **785 KRONOR**.
Tandklippning kanin: **220 KRONOR** utan narkos.

2014:

Evidensia Djursjukhuset Gammelstad

Kastrering labradortik, 25 kilo: **5 990 KRONOR**. Hunden går hem samma dag. Det är ovanligt att den stannar över natten. Ett extra vårddygn kostar mellan **1 700** och **1 800 KRONOR**.
Kastrering hankatt: **950 KRONOR**.
Tandklippning kanin: Cirka **300 KRONOR** utan narkos.

2009:

Västra Djursjukhuset

Kastrering labradortik, 25 kilo: **6 760 KRONOR**. Hunden går hem samma dag. En extra övernattning kostar ytterligare cirka **1 500 KRONOR**.
Kastrering hankatt: **565 KRONOR**.

2014:

AniCura Västra Djursjukhuset

Kastrering av labradortik, 25 kilo: **7 770 KRONOR**. Hunden går hem samma dag. Ett extra vårddygn kostar max **2 329 KRONOR**, men det behövs sällan.
Kastrering hankatt: **715 KRONOR**.

2009:

Blå Stjärnans Djursjukhus i Göteborg

Kastrering av labradortik: Paketpris, **9 208 KRONOR**. Tiken går hem samma dag. Behöver hon stanna över natten kostar det ytterligare **300 KRONOR**.
Kastrering av hankatt: **685 KRONOR**.
Tandklippning kanin: **1 528 KRONOR** för ett enkelt ingrepp under narkos.

2014:

Blå Stjärnans Djursjukhus i Göteborg

Kastrering av labradortik oavsett vikt: **8 105 KRONOR**. Tiken går hem samma dag. Stannar hon kvar över natten kostar det ytterligare **568 KRONOR**.
Kastrering hankatt: **850 KRONOR**.
Tandklippning kanin: 800–900 KRONOR för ett enklare ingrepp under narkos. – 47 %.

2009:

Smådjursakuten i Göteborg

Kastrering labradortik: **6 650 KRONOR** om hon går hem samma dag. Stannar hon över natten kostar det cirka **2 300 KRONOR** till.
Kastrering hankatt: **590 KRONOR**.
Tandslipning kanin: Framtänder **513 KRONOR**, utan narkos. Slipning även längre in i munnen, **1 685 KRONOR**, med narkos. Klipper inte med tång.

2014:

Evidensia Djursjukhuset Göteborg

Kastrering labradortik, oavsett vikt: **6 800 KRONOR** om hon går hem samma dag, vilket är det normala. Stannar hon över natten kostar det ytterligare **2 436 KRONOR**.
Kastrering hankatt: **630 KRONOR**.
Tandslipning kanin: Framtänder **2 416 KRONOR** med narkos. Klipper inte med tång.

2009:

Regiondjursjukhuset Helsingborg, stordjur:

Planerad avlivning av häst med kremering: Liten häst upp till 300 kilo: **5 000 KRONOR**. Från 301 kilo till 500 kilo: **6 875 KRONOR**. Hästen måste komma in till sjukhuset.

2014:

Evidensia Specialisthästsjukhuset Helsingborg

Planerad (bult)avlivning av häst med kremering: Liten häst upp till 300 kilo: **5 250 KRONOR**. Från 301 till 500 kilo: **6 500 KRONOR**.

2009:

Regiondjursjukhuset Helsingborg, smådjur

Kastrering labradortik: **3 497** kronor om tiken går hem samma dag. Stannar hon över natten kostar det **1 500 KRONOR** till.
Kastrering hankatt: **554 KRONOR**.
Tandklippning kanin: Normalpris cirka **1 000 KRONOR**, med narkos.

2014:

Evidensia Specialistdjursjukhuset Helsingborg

Kastrering labradortik, 25 kilo: **6 386 KRONOR** om tiken går hem samma dag. Stannar hon kvar en natt kostar det mellan **1 050** och **1 200** kronor till.
Kastrering hankatt: **600** kronor.
Tandslipning kanin: Cirka **800** med lätt narkos.

2009:

Göteborgs Djurklinik

Kastrering labradortik: Paketpris **5 600** kronor, hemgång samma dag. Övernattning erbjuds inte.
Kastrering hankatt: Paketpris **500** kronor.
Tandslipning kanin: Cirka **500** kronor för slipning av framtänderna utan narkos. Inget fast pris för slipning av tänderna längre in i munnen.

2014:

Göteborgs Djurklinik

Kastrering labradortik, 25 kilo: **7 280 KRONOR.** med hemgång samma dag. Övernattning erbjuds inte. I priset ingår ett återbesök med styngtagning.
Kastrering hankatt: **650 KRONOR.**
Tandslipning kanin: Framtänder utan narkos: 955 KRONOR. + 91 %. Med narkos: **1 640**. Hela

WINTERPAD

Kommit ihåg vinterdäck?

Winterpad ger trampdynorna och huden en skyddande barriär.

- vattenavvisande
- skyddande
- lugnande

Kan köpas hos veterinär och zoo butiker.

Dr. Baddaky®

Tillsammans med veterinären – för djurets bästa.

FÖLJ OSS PÅ FACEBOOK

www.drbaddaky.com

munnen, med narkos, cirka **2 000** kronor. Tänderna slipas, klippning förekommer inte för då kan tänderna spricka ända till roten.

2009:

Djursjukhuset i Hässleholm

Kastrering labradortik oavsett vikt: Paketpris **9 307 KRONOR**, samma pris om hon går hem på dagen eller stannar över natten.
Kastrering hankatt: **690 KRONOR**.
Tandklippning kanin: **350 KRONOR** utan narkos, **610** respektive **860 KRONOR** med narkos beroende på om det är ett enklare eller något större ingrepp.

2014:

AniCura Djursjukhuset i Hässleholm

Kastrering labradortik: **7 425,50 KRONOR** oavsett vikt. En extra natt kostar **820 KRONOR**. **– 20 %**
Kastrering hankatt: **760 KRONOR**.
Tandslipning kanin: Det är svårt att ge en prisuppgift i förväg eftersom det är knepigt att uppskatta tidsåtgången. Tänderna klipps inte, de slipas.

2009:

Regiondjursjukhuset Strömsholm, smådjur

Kastrering labradortik: Cirka **6 000 KRONOR**, hemgång samma dag. En övernattning kostar mellan **800** och **1 000 KRONOR**.
Kastrering hankatt: **520 KRONOR**.
Tandklippning kanin: Cirka **700 KRONOR** med narkos.

2014:

Evidensia Specialistdjursjukhuset Strömsholm

Kastrering labradortik, 25 kilo: **8 330 KRONOR** med hemgång samma dag. En vårdplats över natten kostar mellan **1 128** och **1 596 KRONOR**, medicin ingår inte. **+ 38 %.**
Kastrering hankatt: **600 KRONOR**.
Tandklippning/slippaket kanin: **835 KRONOR** med narkos.

2009:

Distriktsveterinärerna i Falköping

Kastrering av hankatt: **560 KRONOR**

Planerad avlivning av häst: Mellan **2 800** och **3 100** för avlivning med avlivningsvätska och cirka **1 800-1 900** för bultavlivning. Veterinären kommer till det sjuka djuret, ägaren får ta hand om kroppen.

2014:

Distriktsveterinärerna i Falköping

Kastrering av hankatt: **550 KRONOR**. (Kampanjpris under november. Då ingår vaccinering och id-märkning i priset.)
Planerad avlivning av häst: Cirka **2 500** med avlivningsvätska och cirka **2 000** med bultavlivning. Veterinären kommer till det sjuka djuret, ägaren får ta hand om kroppen. (Det finns inga exakta listpriser i det nya journalsystemet.)

2009:

UDS Ultuna, hästkliniken

Planerad avlivning av häst över 250 kilo med bränning: **9 975 KRONOR**. Med separat kremering: **12 000 KRONOR**. Djuret måste komma till kliniken.

2014:

UDS Ultuna, hästkliniken

Planerad avlivning av häst över 250 kilo med bränning: **10 495 KRONOR**. Med separat kremering: **20 370 KRONOR**. Djuret måste komma till kliniken. **+ 79 %.**

2009:

UDS Ultuna, smådjurskliniken

Kastrering labradortik: Cirka **7 500-8 000 KRONOR** med övernattning.
Kastrering hankatt: **600 KRONOR**.
Tandklippning kanin: Cirka **1 000 KRONOR** med narkos.

2014:

UDS Ultuna, smådjurskliniken

Kastrering av labradortik, 25 kilo: **7 900 KRONOR** för ingreppet, men tiken stannar nästan alltid över natten och då tillkommer **1 500-2 000 KRONOR** för smärtlindring och dropp.
Kastrering av hankatt: **785 KRONOR**. Om ingreppet görs av en veterinärstuderande kostar det **400 KRONOR** inklusive vaccinering och öronmärkning.
Tandslipning kanin: Cirka **700 KRONOR** med sedering. Med gasnarkos, vilket är svårt när det gäller kaniner, kostar det **550 KRONOR** till.

2009:

Svensk Lantbrukstjänst

avlivar och hämtar döda djur över hela landet.
Avlivning (med bult) och bortforsling av häst över 250 kilo: **4 000 KRONOR**. För häst under 250 kilo: **3 400 KRONOR**.

2014:

Avlivning (med bult) och bortforsling av häst över 250 kilo: **5 400 KRONOR**. Under 250 kilo: **4 800 KRONOR**.

2009:

Södra Djursjukhuset, Kungens Kurva

Kastrering labradortik, oavsett vikt: **5 337 KRONOR** om hon går hem samma dag. Måste hon stanna över natten, finns det en anledning till det och beroende på vad hon behöver för vård, kostar det ett par tusen till.
Kastrering hankatt: **660 KRONOR**.

2014:

Evidensia Södra Djursjukhuset, Kungens Kurva

Kastrering labradortik, oavsett vikt: Paketpris **6 900 KRONOR**. Priset inkluderar en övernattning. Om hon opereras på morgonen och går hem samma dag, kan det bli lite billigare.
Kastrering hankatt: **700 KRONOR**.

2009:

Lundabygdens Djursjukhus

Kastrering labradortik, oavsett vikt. **5 300 KRONOR** om hon går hem samma dag. Ett extra vårddygn kostar olika beroende på vilken typ av vård som krävs.
Kastrering hankatt: **560 KRONOR**.

2014:

Lunds Djursjukhus

Kastrering labradortik, oavsett vikt: **6 000 KRONOR** om hon går hem samma dag, vilket är det normala. Ett extra vårddygn kostar **895 KRONOR**.
Kastrering hankatt: **580 KRONOR**.

2009:

Västerorts Djursjukhus

Kastrering labradortik, oavsett vikt: **6 069 KRONOR** med hemgång samma dag. Om övernattning krävs blir hunden remitterad till annat sjukhus.
Kastrering hankatt: **630 KRONOR**.
Tandklippning kanin: Enkelt ingrepp utan narkos: **290 KRONOR**. Större ingrepp med narkos och dropp: **1 019 KRONOR**.

2014:

Evidensia Djursjukhuset Västerort

Kastrering labradortik, 25 kilo: **6 040 KRONOR** med hemgång samma dag. Om övernattning krävs, remitteras hunden till annat sjukhus.
Kastrering hankatt: **700 KRONOR**.
Tandbehandling gnagare: **1 338** med sedering och dropp.

2009:

Djurklinikerna på Gotland

Kastrering av labradortik, oavsett storlek: Cirka **5 000 KRONOR** med hemgång samma dag.
Kastrering hankatt: **420 KRONOR**.
Avlivning av häst, cirka **1 600 KRONOR** med avlivningsvätska. Veterinären åker hem till djuret, djurägaren får ta hand om kroppen.
Tandklippning kanin: **340 KRONOR** utan narkos, med narkos: **640 KRONOR**.

2014:

Djurklinikerna på Gotland

Kastrering labradortik oavsett vikt: **5 000–6 000 KRONOR** med hemgång samma dag.
Kastrering hankatt: **480 KRONOR**.
Avlivning häst: Gör, men har ingen prisuppgift.
Tandklippning kanin: Gör, men vill inte uppge pris.

Distriktsveterinärerna

Normalpris distriktsveterinärer i landet.
Prisuppgift från Jordbruksverket.
Cirkapris för normalfall under kontorstid:

2009:

Kastrering av labradortik, hemgång samma dag: **7 871 KRONOR**
Kastrering hankatt: **561 KRONOR**.
Avlivning av häst: **3 240 KRONOR** beräknat på en timmes resväg för veterinären och avlivning med avlivningsvätska. (Avlivningsvätskan kostar cirka **800 KRONOR**.) Kroppen får djurägaren ta hand om.

2014:

Distriktsveterinären Kastrering av labradortik: **7 600 KRONOR**.
Kastrering av hankatt: **761 KRONOR**.
Avlivning av häst: **2 600 KRONOR**, exklusive resa för veterinären.

icare tonometer VET

En exakt och lättanvänd tonometer är ett måste för varje klinik

Hur många röda ögon ser du varje dag på din klinik? Det intraokulära trycket bör alltid mätas vid rödögdhet.

Det går snabbt och enkelt att mäta det intraokulära trycket med TONOVET tonometer. Mätningen är smärtfri för djuret och ingen lokalbedövning behövs. Mätningen tar mindre än en minut, ett högt eller lågt tryck i ögat är ofta det enda symtom som skiljer allvarliga och ofarliga ögonproblem åt.

Elina Pietilä, DVM DipECVO
Klinisk lektor i veterinär oftalmologi, universitetet i Helsingfors, Finland.

INGEN BEDÖVNING
INGEN KALIBRERING

Köp din **TONOVET** under 2014 och erhåll **EXTRA PROBE BOX** samt **SPECIALDESIGNAT HANDTAG** i någon av våra 3 färger.

TONOVET
Artikelnr. 292000

- 1 bordsstativ
- 1 Probebox (100 prober)
- 1 Tonovet med batterier
- 1 extra probe
- Instruktionsvideo, manual och 12 månaders garanti
- Aluminiumväska

Artikelnr.	Beskrivning
292008	Rosa
292009	Grön
292010	Blå
292011	Gratis probebox med 100 prober

FRÅGA DIN KONSULT OM EN DEMO

Kruuse Svenska AB
tel 018-489 97 00
www.kruuse.com
kruuse.svenska@kruuse.com

KRUUSE

UDS nya hästklinik höll inte måttet

Hästkliniken på nya UDS måste byggas om för flera miljoner. Både personal och studenter har slagit larm om bristerna.

TEXT: **ANNIKA ROSELL**

Ove Wattle, lektor och avdelningschef för hästundervisningen på UDS, är en av kritikerna.

– Ett universitetsdjursjukhus finns ju till för att ge studenterna plats och möjlighet att öva sina kliniska färdigheter. Men det har man inte tagit hänsyn till när man planerade och byggde det nya sjukhuset, säger han.

Enligt Ove Wattle finns flera brister i den spritt nya hästkliniken.

– Golven är för hala, boxarna för små och tvångsspiltorna är felkonstruerade med mera, säger han. Dessutom har man inte tagit hänsyn till logistiken när man planerade lokalerna. De måste disponeras om för att få ett flöde som är bättre anpassat till både djursjukvård och undervisning.

Jämfört med de ursprungliga ritningarna, som inte heller var optimerade, har man av besparingsskäl minskat lokalytorna ytterligare, vilket har förstärkt problemen, enligt Ove Wattle.

Enligt Ove Wattle var felet att lärarna inte fått vara med under byggprocessen, och man varnade redan 2010 för att lokalerna inte skulle fungera för undervisning.

– Men då var det ingen som lyssnade, säger han. Det är ju uppenbart dumt att inte säkerställa att kärnverksamheterna ska kunna fungera i lokalerna, innan man bygger dem.

En projektgrupp arbetar just nu med planeringen av ombyggnaden. I gruppen finns representanter även för lärarna.

– Det är stora saker som ska göras därför måste vi vara säkra på att vi har hela bilden klar för oss innan vi drar igång, säger Peter Thorén, fakultetsdirektör för VH-fakulteten vid SLU.

När projektgruppen är klar ska beslut tas om finansiering och hur ombyggnaderna ska ske. Och sedan ska ju ombyggnaden göras också.

– Det kommer att bli utdraget, eftersom allt ska genomföras under pågående verksamhet och undervisning, säger Peter Thorén. Det kräver en del provisoriska lösningar, bland annat har vi lagt om undervisningen till andra lokaler.

Till sommaren hoppas Peter Thorén att ombyggnaden är klar.

Nya Universitetsdjursjukhuset invigdes i somras, men snart stod det klart att vissa av lokalerna inte fungerade. Nu måste de byggas om.

Irradia Specialist på medicinsk laser

Passar medicinsk laser i er verksamhet?
Pröva skräddarsytt system i 4 veckor

- ***Inflammation***
  Signifikant reducering av PGE_2 uppmätt efter 75 min[1]
- ***Tendinoser*** [1-3]
- ***Artros:*** [4]
- ***Meniskrupturer:*** [5]
- ***Nacksmärta***
  (laser bästa vårdval!)
  Läs SBU rapport
  www.sbu.se/sv/Publicerat/Alert/Laserbehandling-vid-nacksmarta/

1. *PMID:16371497* ***2.*** *Laser Therapy. 1997, 9:79-86.* ***3.*** *Pain Sympt. Manag. 1991, 6(4):241-246.* ***4.*** *PMID: 22169831* ***5.*** *PMID: 23093133*

Irradias **medicinska lasrar utvecklas och tillverkas i Sverige**

08-7672700 www.irradia.se laser@irradia.se

BSA rustar för kongress i Göteborg

På Blå Stjärnan Akademien har man nu fullt upp att ordna sin tredje nordiska kongress inom smådjurskirurgi. Som extra krydda delas ut två utbildningsstipendier.

TEXT: **INGRID KINDAHL**

Bert-Jan Reezigt

Joris Robben

Årets kongress har temat ”Den neurologiska patienten” och många experter har bjudits in för att dela med sig av sin kunskap.

– Det är svårt att lyfta fram någon särskild, men jag kan inte låta bli att nämna Joris Robben, intensivvårdsspecialist vid universitetet i Utrecht, Holland. Han ska visa sitt arbete med Telepet medicin, där man installerar kameror i patientburen. Det ger djurägaren helt nya möjligheter att se sitt djur när det ligger inne, även mobilt. Det har slagit mycket väl ut, säger Bert-Jan Reezigt. Han är ledare för Blå Stjärnan Akademin och entusiastisk ordförande för kongressen.

Utöver intressanta föredrag och hands-on-övningar, pågår massor av andra samarbeten och aktiviteter. Vetventilen, den svenska ideella föreningen för anestesiintresserade veterinärer och djursjukskötare, har en egen ”kongress i kongressen”, och dessutom kommer ISFM att lansera sitt Wellcat-program dagen före kongressens start och ordna ett symposium om hur man skapar en kattvänlig klinik.

BSA:s kongress äger rum i Göteborg 23–25 januari 2015 och huvudsponsorer är produkt- och tjänsteleverantören Swevet samt läkemedelsföretaget Boehringer Ingelheim.

Fram till den 31 december 2014 är det möjligt att lämna in ansökningar till Blå Stjärnan Akademins och Swevets gemensamma ”award”. Det är två stipendier på 20 000 kronor vardera till en veterinär och en djursjukskötare. Pengarna ska användas till utbildning på någon klinik eller veterinär utbildningsanstalt i Sverige eller utomlands som den som söker själv väljer ut.

Håll utkik på Veterinär-Magazinets webb – i mitten av december kommer vi med tips och råd om hur man skriver en bra ansökan!

VI PRESENTERAR STOLT
nästa generation av vår
SUCCÉLASER

MPHI VET ORANGE
NY PROGRAMVARA MED FLER DIAGNOSER
OCH VIDAREUTVECKLAD
HANDENHET MED STARKARE 905 nm DIOD
Rabatt på hund/hästkurs vid köp av laser

LÅNA EN LASER OCH
TESTA PÅ KLINIKEN!

UTBYTBARA MUNSTYCKEN FÖR EXV.
TRIGGER-, AKUPUNKTURPUNKTER & MUNHÅLAN

VI FINNS I HUDIKSVALL MEN BESÖKER ER GÄRNA!

OPTILASER.SE

KONTAKTA OSS

Stationsgatan 1A,
824 43 Hudiksvall
0650-186 09
info@optilaser.se

Vett och etikett på sociala medier

Alla har vi läst och hört om politiker som gör bort sig i sociala medier. Och även om det inte alltid står i tidningen när andra trampar i klaveret, kan det få stora konsekvenser.

TEXT: **GUSTAF BRICKMAN**
ILLUSTRATION: **SHUTTERSTOCK**

– Vi har definitivt nått en punkt när dessa frågor är viktiga att diskutera på alla arbetsplatser. Vissa personer bloggar om hela sitt liv, och de flesta finns på åtminstone ett socialt nätverk – det behöver arbetsgivarna vara medvetna om, säger kommunikationskonsulten Brit Stakston.

Hon föreläser just om hur anställda ska bete sig på nätet och har dessutom gjort detsamma i Almedalen – då för politiker som sluntit på tangentbordet.

Brit Stakston säger att många, inte bara politiker och andra offentliga personer, underskattar spridningen som sker på nätet. Man kanske tror att man bara skriver för sina närmaste, men så är det långt ifrån alltid.

– Sociala medier är en arena som bevakas både av medier och av kunder, leverantörer och andra. Och det man skriver finns ofta kvar för alltid. Stefan Löfven var nog inte beredd på det genomslag och den kritik han fick när han en lördagskväll fick för sig att kommentera krisen i Gaza på Facebook. Det var fel kommunikationskanal vid fel tillfälle.

Ett annat skäl till att många kan råka skriva mindre genomtänkta saker på nätet är att gränserna för vad som är privatliv och yrkesliv lätt suddas ut online. Det är mer anonymt att publicera sina åsikter på nätet och då går det ibland fel.

– Det måste man vara medveten om både som privatperson, anställd och chef. Fråga dig i vilken roll det är du uttrycker dig, vad du säger och vilka kontakter på olika sociala nätverk som kan läsa dina inlägg. Hur ser de på dig, kommer det att uppfattas som ett privat inlägg eller ett officiellt uttalande av dig från din arbetsplats?

Enligt Brit Stakston bör alla företag upprätta en policy för hur man ska kommunicera online. Och den bör ha sin grund i det regelverk som finns.

– Inom djursjukvården finns det för det första olika typer av sekretess som så klart ska efterlevas. Dessutom får man inte glömma att lojalitetsplikten är överordnad yttrandefriheten. Är du privat anställd så får du inte öppet berätta om saker som kan skada verksamheten.

Detta är saker som företaget bör ta upp redan när någon anställs. Och när man upprättar en policy så ska så klart alla vara medvetna om hur den ser ut.

Nästa steg är att dela upp kommunikationen i det man säger helt privat och det man säger som anställd på företaget – på företagets egen Facebooksida eller när det kan tolkas som att man uttalar sig å företagets vägnar.

– Hur man pratar officiellt, och vilken ton som används, ska kopplas till det enskilda företagets värdeord eller värderingar, och den vision man har för verksamheten. Och om man bemöter kritik mot ens arbetsplats från sitt privata konto så måste man vara transparent med att man jobbar på företaget i fråga.

Policyn ska vara ett stöd och en påminnelse till företagets anställda. Alla på kliniken måste göras medvetna om att man inte ska tala illa om varken kunder, medarbetare eller konkurrenter.

Dessutom kan det vara bra att inkludera bilder och filmer i företagspolicyn. Vad ska man kunna publicera från företagets fikarum och personalfester?

– En bra riktlinje är att man ska fråga dem som är med på bilderna om det är okej att man publicerar foton. När det gäller firmafester så tycker jag att det är helt rimligt att som chef säga att anställda inte ska lägga ut för många bilder från en riktigt sen natt ute med jobbet.

Det kanske kan låta väl hårt, men det finns en klar tanke bakom Brit Stakstons förslag. Det handlar om hur bilderna tolkas. Det kanske inte är så att företaget överkonsumerade alkohol eller att det är kunderna som ens betalar festen, men hur kommer andra människor att se och reagera på bilderna?

> Det är en fråga om sunt förnuft – hur kan kunder och andra tolka det vi väljer att lägga ut på nätet?

– Det här är egentligen en fråga om sunt förnuft. Det är bra och uppskattat att visa fler sidor av företaget. Men om man inte lagt ut något annat än massor av bilder från firmafester – ja, då får man fundera på om det är den bilden man vill ge av företaget.

Så gör ni rätt och fel på sociala medier

- Upprätta en policy för hur du och dina anställda ska bete er på nätet – inte för att kontrollera utan för att ge stöd.
- Börja i det som är juridiskt rätt och fel.
- Red ut skillnaden mellan vad man säger som privatperson och i jobbet, men kom ihåg att det är inte alltid läsarna ser den skillnaden.
- Tolkningen är fri. Vad du vill berätta är inte alltid samma sak som vad läsarna kommer att uppfatta.
- Tala aldrig illa om kolleger, konkurrenter, chefer, kunder eller företaget. Detta bör vara en viktig grund för alla att stå på.
- Privat, personlig eller professionell? Det är toppen om ni som företag väljer att vara personliga på nätet. Diskutera vad det innebär och var gränserna går. Det kan skilja sig åt mellan olika befattningar på en arbetsplats.
- Glöm inte alla fördelar med nätet. Som djurvårdsföretagare kan sociala medier vara en väldigt bra plattform för marknadsföring och debatt.
- Sociala medier är roligt och fyllt av möjligheter att berätta mer om er verksamhet, att fånga upp synpunkter och att ha koll på omvärlden.

Ny sakkunnig på SKK

I mitten av november började veterinär **Anna Rave** en deltidstjänst som veterinärmedicinskt sakkunnig på Svenska Kennelklubben, avdelningen för avel och hälsa. Anna är specialist i hundens och kattens sjukdomar och håller på att utbilda sig till specialist i kardiologi. Närmast kommer hon från en tjänst på Regiondjursjukhuset Bagarmossen, där hon även ska fortsätta jobba på deltid.

På fritiden är hon aktiv i rasklubben kleiner münsterländer.

REDAKTÖR:
KERSTIN STÅLBRAND
KERSTIN@STALBRAND.SE

Anna jobbar intensivt på Västra

Anna Staaf, leg djursjukskötare, började på Västra Djursjukhuset i Göteborg i augusti. Hon har en dansk djursjukskötarutbildning, som hon tycker var jättebra och som innehåller mer praktik än den svenska. Efter utbildningen, kompletterad med svensk tentamen, fick hon jobb direkt på Blå Stjärnans Djursjukhus i Göteborg, där hon var på Akut/IVA i ett och ett halvt år.

– Jag lärde mig massor om intensivvård, vilket är mitt stora och brinnande intresse, berättar hon.

– Här på Västra är jag operationssköterska och har haft förmånen att få vara med och utveckla vår nya intensivvårdsavdelning, som är invigd nu. Jag är jättestolt över min fina arbetsplats och det sammansvetsade teamet som jobbar här.

Västra Djursjukhuset har även anställt leg djursjukskötarna **Sofia Eriksson** och **Anna Mattsson** och veterinär **Ann-Katrin Wejdmark**.

Nya på AniCura

Nyöppnade AniCura Kungskliniken i Kungsbacka har anställt leg djursjukskötare **My Olsson** och leg djursjukskötare **Ida Frimodig**. My har jobbat på Lerums Djurklinik tidigare och Ida hos Distriktsveterinärerna i Kungsbacka.

Klinikveterinär till Norrköping

Jessica Haraldsson började som klinikveterinär på Evidensia Djurkliniken Norrköping i november. Närmast kommer hon från Bohusläns Smådjursklinik i Uddevalla.

Ny chefsveterinär i Västerort

Veterinär **Anne Carlswärd** är ny chefsveterinär på Evidensia Djursjukhuset Västerort i Stockholm. Hon har specialistkompetens i hundens och kattens sjukdomar.

Plegicil vet 35 mg/ml oral gel för häst. Acepromazin 35,00 mg (som acepromazinmaleat) (47,50 mg). Neuroleptika. **Indikation:** För sedering av hästar. **Kontraindikationer:** Använd inte vid posttraumatisk stress eller hypovolemi. Använd inte till djur som är i ett uppjagat tillstånd. Använd inte till djur som lider av epilepsi. Använd inte till dräktiga eller digivande ston. Använd inte till djur som lider av hjärtsvikt. Använd inte till djur som lider av blod-/koaguleringssjukdomar. Använd inte till djur som lider av hypotermi. Använd inte vid känd överkänslighet mot produktens aktiva substans eller något av dess hjälpämnen. **Särskilda varningar:** Sederingen varar i cirka sex timmar, dock kan den faktiska tiden och djupet av sederingen variera beroende på djurets tillstånd. Att öka den rekommenderade dosen leder till en längre verkningstid och att biverkningarna varar längre, men inte till en högre grad av sedering. **Särskilda försiktighetsåtgärder för djur:** För hingstar indikeras den lägsta dosen i syfte att minimera penisprolaps. Läkemedlet ska användas med försiktighet och man ska reducera dosen om djuret lider av en hjärt- eller leversjukdom eller befinner sig i ett försvagat, hypovolemiskt eller anemiskt tillstånd. Acepromazin har försumbara smärtlindrande effekter. Undvik smärtsamma aktiviteter vid hantering av sederade djur. Sederade hästar ska förvaras på en lugn plats och man ska så långt det är möjligt undvika sinnesstimulering. **Biverkningar:** Eftersom acepromazin verkar dämpande på det sympatiska nervsystemet kan blodtrycket falla tillfälligt efter administrering. Inhibering av temperaturreglering. Följande reversibla förändringar kan påvisas i hemogrammet: - tillfällig minskning av antalet erytrocyter och hemoglobinkoncentrationen; - tillfällig minskning av antalet trombocyter och leukocyter. Eftersom acepromazin ökar utsöndringen av prolaktin kan administrering av läkemedlet leda till fertilitetsstörningar. Penisprolaps kan förekomma eftersom retraktormusklerna i penis slappnar av. En återgång kan i regel ses inom två till tre timmar. Om så inte sker bör man kontakta en veterinär. En utebliven tillbakadragning är särskilt bekymmersamt hos avelshingstar. Acepromazin har orsakat parafimos, i vissa fall till följd av priapism. I sällsynta fall kan djuret utveckla paradoxala reaktioner av excitation. Motstridiga kliniska tecken på aggressivitet och allmän stimulering av det centrala nervsystemet kan förekomma. Prolaps av blinkmembran har även rapporterats som en möjlig biverkning hos häst. **Datum för översyn av produktresumén:** 2013-02-28. Receptbelagt läkemedel. För mer information, gå in på www.fass.se.

Prenumerera idag och

släpp lös

den fulla potentialen hos din praktik.

Tidningen *An Inside Look* är full av bra information om hur du kan utveckla din veterinärpraktik med diagnostisk bildtagning. Anmäl dig och få nästa nummer!

Prenumerera på Vinside carestream.com/vinside

aninsidelook
utveckla din mottagning med bildtagning

En ny, banbrytande CR kommer snart! *Prenumerera för produktuppdateringar.*

Carestream

Falu Djursjukhus rekryterar från Nederländerna

Leg djursjukskötare **Sanne Bastiaannet** arbetar på AniCura Falu Djursjukhus från och med oktober. Sanne är från Nederländerna, där hon har jobbat som djursjukskötare sedan 2007. Nu har hon flyttat till Dalarna och i somras fick hon sin svenska legitimation.

På Falu Djursjukhus har man positiva erfarenheter av att rekrytera från Holland och Belgien, berättar **Marika Ericson**, bemanningsansvarig. Sedan tidigare jobbar ortopeden **Kris Camps** och klinikveterinär **Katrien Goavert** där (och de är inte ett par, vilket vi felaktigt skrivit tidigare).

I Nederländerna finns en djursjukskötarutbildning som liknar den svenska och som ger möjlighet till svensk legitimation, förklarar Marika Ericson.

Ny regionchef till Evidensia

Catarina Nina Kjellerstedt är ny regionchef för Evidensia Djursjukvård, Stockholm smådjur. Hon tillträdde 1 november.

Nina kommer närmast från en tjänst som chefsveterinär på AniCura Regiondjursjukhuset Bagarmossen, Stockholm. Hon har varit veterinär i nästan 30 år, bland annat chefsveterinär på Djurkliniken i Sundsvall och delägare i Arninge Djurklinik, som numera ägs av Evidensia. Hon har specialistkompetens i hundens och kattens sjukdomar med reproduktion och ögonsjukdomar som specialområden. Hennes mål är bra djursjukvård och glada medarbetare.

Fler specialister till Blå Stjärnan

Blå Stjärnans Djursjukhus i Göteborg har förstärkt på specialistsidan genom att anställa dermatologen **Cornelia Johansen**. De senaste fyra åren har hon pluggat i München, där hon genomgått en residency-utbildning i dermatologi.

Cornelia fick sin veterinärlegitimation 2003 efter studier på Veterinärhögskolan i Oslo. Hennes examensarbete handlar om hudsjukdomar hos west highland white terrier.

Efter examen jobbade hon på djurkliniker i både Sverige och Norge i tio år med inriktning på hudproblem, innan hon fortsatte studera i Tyskland.

Mathias Björndal har börjat som veterinär på Blå Stjärnans Djursjukhus i Göteborg. Tidigare jobbade han på Evidensia Djursjukhuset Göteborg. På Blå Stjärnan ska han bland annat arbeta med MR.

Kvarka kan utrotas

TEXT: **RENATE LARSSEN**

Statsveterinär Gittan Gröndahl från SVA redogjorde för den senaste forskningen kring kvarka. Bakterien Steptococcus equi kan finnas kvar i luftvägarna flera månader efter att hästen blivit symtomfri. I en undersökning bar över 80 procent av friskförklarade hästar på bakterien. Dessa tysta bärare är sannolikt orsaken till de allra flesta kvarkautbrotten i Sverige.

Enligt Gittan Gröndahl är det trots det möjligt att helt utrota sjukdomen i Sverige. Det handlar om att regelmässigt undersöka alla hästar i ett stall, inte bara dem med symtom. Det kan man göra genom att leta efter antikroppar mot kvarka i blodprov. De hästar som är positiva kan sedan genomgå en bakterieundersökning av luftvägarna. När samtliga hästar i ett stall är fria från kvarka certifieras anläggningen som frisk. Alla nya hästar som kommer in i besättningen måste testas på samma sätt.

När hästar köps, säljs och reser mellan kontinenter sprider de även sjukdomar. Veterinär Louise Treiberg Berndtsson rapporterade om fyra smittor som riskerar att spridas till Sverige: west nile-feber, infektiös anemi, piroplasmos och afrikansk hästpest. I takt med att klimatet blir varmare sprider sig insekter och andra vektorer allt längre norrut, och de mildare vintrarna gör att fler parasiter, bakterier och virus kan överleva till nästa säsong.

Docent Johan Bröjer och doktorand Sanna Truelsen Lindåse redogjorde för ekvint metabolt syndrom (EMS) som beskrevs så sent som 2010. Sjukdomsbilden kännetecknas av insulinresistens, generell eller regional fettansättning samt ökad risk för fång.

Lättfödda hästar löper förhöjd risk att utveckla syndromet, men det förekommer även hos bland annat arabiska fullblod och hästar av andra raser. För att diagnosticera EMS krävs en klinisk undersökning då hästens hull bedöms, och prover för att bekräfta insulinresistens. Man kontrollerar också om hästen har haft fång. Ponnyer med EMS löper hela tio gånger högre risk att utveckla fång än friska.

Tyvärr finns ingen effektiv medicinering för att förbättra insulinkänsligheten. I stället måste hästägaren vara beredd på stora insatser kring skötsel, motion och utfodring för att hålla nere vikten och minska insulinsvaret. Hästen får bara äta vallfoder med låg sockerhalt och varken beta fritt eller äta kraftfoder. Helst ska ättiden förlängas så att blodsockernivåerna håller sig relativt jämna.

Nu söker vi veterinärer, leg djursjukvårdare, djurskötare, labpersonal och receptionister inför sommaren 2015.

MED HJÄRNA OCH HJÄRTA UTVECKLAR VI FRAMTIDENS DJURSJUKVÅRD.

STARKA OCH ENGAGERADE GÖR VI SKILLNAD!

Delar du vår vision? Då är du välkommen med en ansökan till ledigatjanster.esds@evidensia.se. Har du du frågor, hör av dig till personalassistent Åsa Nordin, tel 0220-458 89. Ansökan ska vara inne senast den 11 januari 2015, märk din ansökan med vilken typ av tjänst som du söker.

EVIDENSIA SPECIALISTDJURSJUKHUSET STRÖMSHOLM är ett av Sveriges största djursjukhus med spetskompetens inom kirurgi, internmedicin, bilddiagnostik, laboratoriediagnostik och oftalmologi. Vi fungerar som remissinstans för ett stort antal kliniker och djursjukhus. Detta tillsammans med en akutklinik som är öppen 24 timmar om dygnet gör att vi har en varierande bredd av patienter. Alltifrån intensivvårdspatienter till komplicerade medicinska utredningsfall.

EVIDENSIA DJURSJUKVÅRD

Täcke på eller av?

Låt hästen själv få välja

Hippocampusdagen avslutades med en föreläsningsserie om hästar i det nordiska klimatet. Många hästägare vändas över hur och när de ska sätta på täcke eller ta in sina hästar. Tack vare kreativ ny forskning kan de äntligen få ett svar.

Ett norskt forskarteam har låtit hästarna själva bestämma hur de vill hållas i olika väder. I en första studie fick en grupp hästar av olika ras, ålder och kondition tillgång till en uteplats, ett uppvärmt utrymme och ett icke-uppvärmt utrymme. Forskarna observerade sedan vilka platser de föredrog och i vilket sammanhang. Slutsatsen blev att hästar påverkas mest av nederbörd, framför allt i kombination med vind.

I en annan studie som fortfarande håller på att utvärderas fick hästarna lära sig att skilja på tre olika grafiska symboler, en som innebar täcke av, en som innebar täcke på och en som innebar ingen förändring. Hästarna fick sedan under loppet av ett år själva bestämma sina täckesrutiner genom att markera med symbolerna.

Det visade sig, i likhet med den första studien, att de allra flesta ville ha täcke på vid kraftig nederbörd, vind och kyla. I båda studierna fanns dock stora individuella skillnader. Den allra säkraste metoden för att hitta rätt rutiner verkar vara att helt enkelt lära känna sin egen häst.

En annan fråga som hästägare brottas med är den om klippning och återhämtning efter ett hårt ridpass. Även här har forskningen ett svar. Elke Hartmann, som forskar vid Institutionen för anatomi och fysiologi vid SLU, har undersökt hur de vanligaste skötselrutinerna klippning, dusch och täcke påverkar nedkylningsgraden efter ett hårt arbetspass. Det visade sig att den enda metod som gav en markant förbättring i återhämtningsgrad var duschning. Att sätta på ett täcke efter arbetspasset försämrade i stället värmeavgivningen.

Nästa nummer utkommer den 30 januari 2015.
Materialdag för annonser är den 19 december 2014.

VETERINÄRMAGAZINET NÅR HELA 5 000 VETERINÄRER, DJURSJUKVÅRDARE OCH ANDRA SOM ÄR VERKSAMMA INOM DJURSJUKVÅRDEN.

Utgivning 2015:
Nr 1: 30 januari, materialdag 19 december 2014.
Nr 2: 27 mars, materialdag 2 mars
Nr 3: 22 maj, materialdag 20 april
Nr 4: 28 augusti, materialdag 26 juni
Nr 5: 16 oktober, materialdag 21 september
Nr 6: 4 december, materialdag 9 november

Boka annons i tidningen, på webben eller i nyhetsbrevet hos Mediakraft AB, Carl Larsson 08-23 45 35 070-147 50 29, carl.larsson@mediakraft.se

Besök oss på www.veterinarmagazinet.se, en självklar mötesplats för djursjukvården med 10 000 sidvisningar varje månad.

Läs nyhetsbrevet! Abonnera gratis på vårt nyhetsbrev, som kommer varannan vecka – eller oftare när det händer något riktigt stort.

Beställ tidning och ändra adress på www.veterinarmagazinet.se. Mejla till info@veterinarmagazinet.se, eller ring 070-679 59 91.

Har du synpunkter, tips och idéer?
Du är välkommen att mejla till chefredaktören på ingrid.kindahl@veterinarmagazinet.se

VeterinärMagazinet

VETERINÄRMAGAZINET
Box 1191, 111 91 Stockholm
VeterinärMagazinet ges ut av Editor Media AB
Tryckupplaga 5000 ex
www.veterinarmagazinet.se
CHEFREDAKTÖR
ANSVARIG UTGIVARE
Ingrid Kindahl, 070-530 58 64
ingrid.kindahl@editormedia.se
REDAKTIONSCHEF
Annika Rosell, 070-679 59 91
annika.rosell@editormedia.se
FORMGIVNING
Silver Vaher
Menu Content Agency
www.menuk.ee
ANNONSER, MEDIAKRAFT AB
Carl Larsson, 08- 23 45 35
070-147 50 29
Robert Wallner, 08-23 45 32
0709-92 53 43
TRYCK
Kroonpress Ltd, Tartu, Estland
KORREKTUR
Michelle Bergman
TRYCK AB Danagårds Grafiska
BESTÄLLA | ADRESSÄNDRA
Tel 070-679 59 91
info@veterinarmagazinet.se

MEDLEM AV SVERIGES TIDSKRIFTER

VeTA BOLAGET

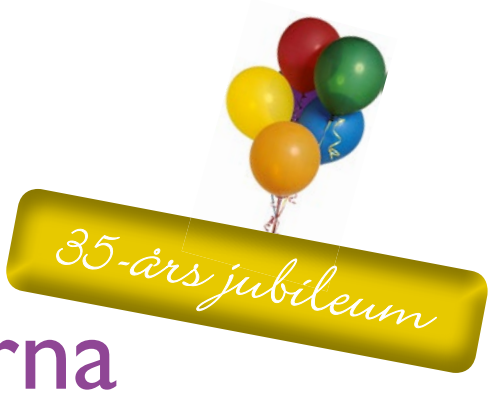

VeTA-dagarna

24-26 april 2015

Karlstad

Tema:

Bilddiagnostik

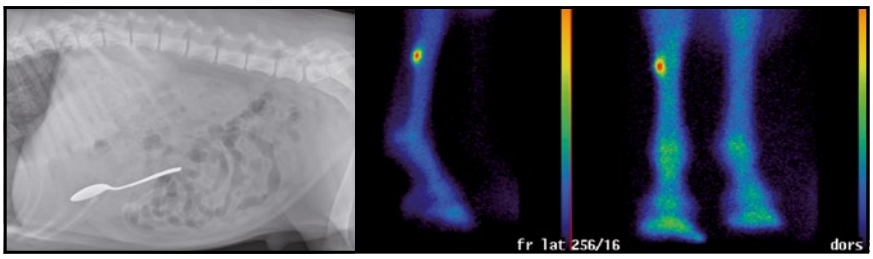

Kurser våren 2015

21-22 januari	Endokrina sjukdomar hund & katt, del 2
7-8 februari	Anatomi & fysiologi
28 feb-1 mars	Ultraljud smådjur, grundläggande buk
13-14 mars	Sårvård grund
14-15 mars	Sjukdomslära steg 1
15-17 april	Anestesiologi steg 2, hund & katt
7-8 maj	Röntgendiagnostik för smådjurspraktiker

www.vetabolaget.se

POSTTIDNING B
VeterinärMagazinet
c/o Bra Tidskrifter, Box 1191
111 91 Stockholm

Gå och hämta mer låter toppen

Om det inte gäller ett blodprov

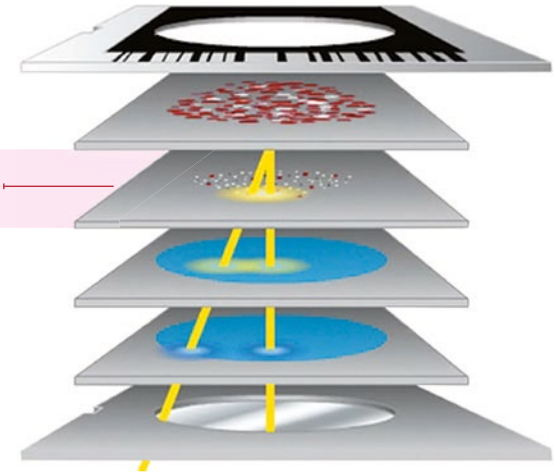

Sluta gå och hämta mer

IDEXX kemiinstrument med IDEXX dry-slide teknologi filtrerar bort eventuella orenheter för mer tillförlitliga provsvar.

14110032-10114-SE Ad innovation Chemistry 267 mm

Complete Diagnostic Solutions
In house Diagnostics | Reference Laboratories | Telemedicine

www.idexx.se
00800 1234 3399 / 020 160 5890

IDEXX LABORATORIES